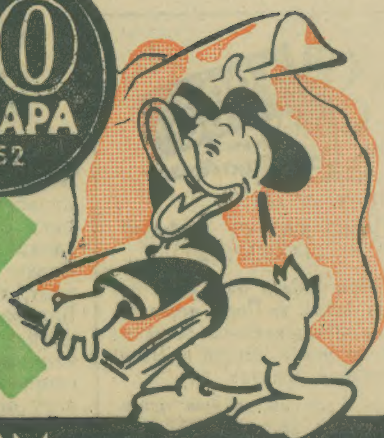
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXIII — Број 483
Субота, 1. април 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

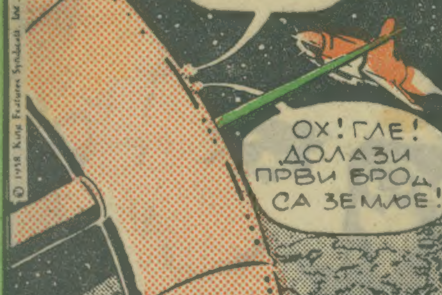

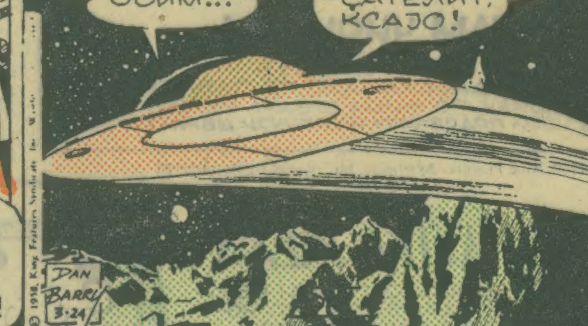

У ОВОМ БРОЈУ

T. 6/60

САМО КАД СУ КАФАНЕ ЗАТВОРЕНЕ

Пери Ждери није било нешто добро, те Попај позва лекара. Лекар прегледа болесника, па после, док га је Попај испраћао, запита:

— А да ли се ваш пријатељ Пера жали на жеђ?

— Само кад су све кафане затворене.

ОН ИМА

— По чему ћеш познати старост кокошке? — упитао наставник Влају.

— По зубима.

— Глупост, па кокошка нема зубе.

— Она нема, али имам ја.

НЕКА СЕ СМРЗНЕ

— Келнер, у моме сладоледу налази се мува! — рекао је љутито Пера Ждера.

— Пустите је нека ту остане. Ту ће се смрзнути и то ће је научити памети.

НЕЋЕ, НЕЋЕ

— Гајо, немој да се играш чекићем, јер ће ти пребити прсте!

— Неће, неће, ујка Пајо, ексер не држим ја већ Влаја.

ЖИВИ ОД ПРОДАЈЕ

Причали у друштву како су новине донеле вест да неки човек у Швајцарској живи само од сира. Сви су се томе чудили.

— То није ништа — упада у реч Шиља.

— Како ништа? Једно јело целог века.

— Којешта. Он само продаје сир.

Мале мецене великих сликара

У југозападном делу Француске, изнад Перпињана, постоји мало место Серет. У њему су се некада сакупљали многи тада млади и непознати сликари који су данас постали славни. У Серету сада постоји галерија слика јединствена у свету. Свако дело има велику вредност, а неко, као на пример Бракове слике вреде и по неколико милиона. Нарочито је занимљиво да су сва дела својевремено остављена у залогу појединим трговцима из места, који су их касније продали или уступили општини за галерију.

Нису све слике из приватних кућа пренете у галерију. Има дућанџија који су за неплаћену робу добили од уметника цртеж или слику од које неће сада да се одвоје ни за какве паре. На почетку, пре више година, укућани су се подсмевали сликару, његово дело су излагали шали чим би им ко дошао, али временом су се с њим сродили, заволели га и не желе да га отуђе.

Занимљив је случај једне старице од 75 година, некадашње служавке која у своме орману у самачкој соби чува једну од најлепших колекција кубистичких цртежа. Њен муж, Селестен, све до пре неколико година био је овчар у планини и у своје време редовно је доносио млеко изгладнелим сликарима. Крајем сваког месеца они су Селестену захваљивали за млеко и поклањали му по један цртеж. Пастир је одлазио у планину са понеким Матисовим гвашом, Браковом скицом или Пикасовим цртежом, које је завијао у смотуљак. После извесног времена престао је да прима шта му се даје, почео је да бира, толико је напредовао његов смисао за лепо. Потом је проширио кредит и узимао је и понеко платно. Кад је пастир умро, старица је постала власник невероватне збирке коју никоме не показује.

У Паризу, на Тргу Сен—Силпис, постоји један мали хотел у коме се преко целог дана може видети један старчић како седи испод табле с кључевима. То је власник хотела. Пуних пет година држао је на стану непознатог сликара који је по цео дан „малао“, али није имао новаца да му плати собу. Уметник је у више махова нудио слику уместо пара, но хотелијер није хтео да је прими. Чинило му се да слике ништа не вреде. Најзад, сликар се покупи и оде, оставивши власнику извесну бедну своту. Данас, кад се хотелијер сети да је тај непознати сликар био Хуан Миро, чије се најмање платно плаћа по милион франака, њега облива хладан зној.

Одмах после рата један млади очни лекар оперисао је, у болници у Бордоу, од глаукома једног сликара који је био гладан, бедно обучен и уопште јадан. Лекар га је обилазио и кад је овај изишао из болнице. Често је посматрао његова чудна платна која као да су представљала неки други свет, и једног дана га запита:

— Зашто ви тако сликате?

— А како бих? — одговори уметник.

— Не знам. Зашто не сликате јабуке?

— Ако сте жељни јабука, — поцрвене сликар — онда их купите на пијаци.

Лекар се није увредио. Наставио је да долази и постали су пријатељи. На крају, уметник рече лекару:

— Извините, али ја немам новца да вам платим за све што сте учинили за мене. Ако желите да примите, радо бих вам дао своје две слике.

Данас тај лекар каже:

— То је моја најбоље плаћена интервенција. Оба платна вреде 12 милиона франака, јер мој пацијент се зове Бисијер и поред Манесијеа сматра се оснивачем модерног, нефигуративног правца.

Ако се деси да мале и случајне мецене неочекивано зараде на сликама, то никога не узнемирује. Чак је лепо и хумано да један пастир заради на слици — за млеко које је данима, недељама па и дуже давао мислећи можда да та сличица или цртеж баш ништа не вреди. Али много чешће се догађа на западу да зарађују шпекуланти, за које се може рећи да нису „ни лук јели ни лук мирисали“.

Узмимо као пример једног познатог лионског трговца који је једном телефонирао галерији Друан—Давид у Паризу:

— Имам три милиона. Шта ми препоручујете?

— Бернарда Бифеа.

— Купите пет платна. Новац ћете добити преко банке.

Требало је да трговац дође у Париз и погледа купљене слике, али га је посао одвукао у Америку. После годину дана он се вратио у Лион. Једног дана је узео слушалицу и потражио галерију Друан—Давид.

— Ало! Где су моји Бифеи?

— У подруму.

— Колико вреде сада?

— Пет милиона.

— Продајте их одмах!

— Све?

— Све!

Продао их је а слике није ни видео!

КАКО СЕ ВРАТИО

Пера Ждера грди Рају и Влају да нису довољно вредни ни частољубиви:

— Ништа ви нисте данас! Када сам ја био млад, једном сам прешао 30 километара само да бих опалио шамар једном човеку који ме је увредио.

— И вратили сте се опет пешке?

— Ех, пешке не, амбулантним колима.

ПЕРА КОД ЛЕКАРА

— Саветујем вам да уместо сваке чаше пива, поједете по једну јабуку — каже лекар Пери Ждери.

— Побогу, завапи Пера, па зар мислите да ја могу појести 30 јабука дневно.

НАЈКОРИСНИЈА ЖИВОТИЊА

— Влајо, која је најкориснија животиња? — пита учитељ.

— Кокошка.

— Зашто?

— Зато што је можемо јести и пре него што се роди а и после њене смрти.

УВЕК ИСТИ

— Сад сам постао сасвим други човек — хвали се Пера Ждера.

— Али си остао још онај исти који ми дугује 5.000 динара — добаци му чика Баја.

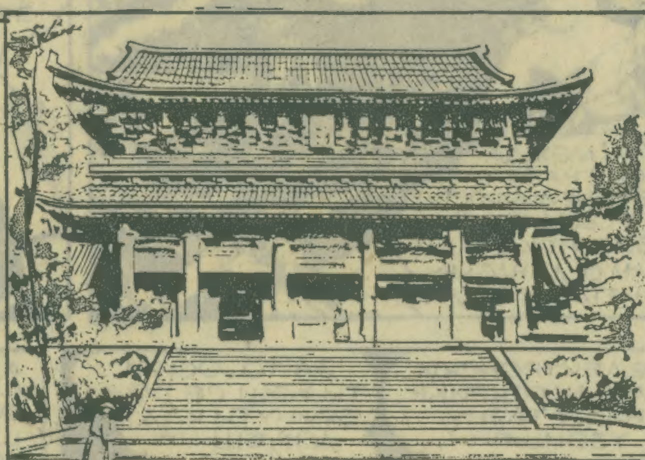
Ripley's Веровали или не!

ПШЕНИЧНУ СЛАМУ „ЗАКУЦАО“ ЈЕ ЦИКЛОН У ЈЕДАН ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ У БИЗОНУ (САД)

ЖИВИ ЋИЛИМ

НЕВЕСТЕ НА МАРКИШКИМ ОСТРВИМА ДОЛАЗЕ НА ВЕНЧАЊЕ КОРАЧАЈУЋИ ПО ЛЕЂИМА МУШКАРАЦА ПОЗВАНИХ НА СВАДБУ!

ХРАМ ЧИОН-ИН

У КЈОТУ (ЈАПАН) ИМА ПОД ОД ДАСАКА ТАКО ПОСТАВЉЕНИХ ДА СВАКИ КОРАК ПО ЊИМА СТВАРА МЕЛОДИЧНЕ ЗВУКЕ КОЈИ ПОДСЕЋАЈУ НА ПТИЧЈИ ЦВРКУТ!

ХАМИЛТОН ДИСТОН

ИМАО ЈЕ 1881 ГОДИНЕ 4.000 000.000 АКАРА ЗЕМЉЕ У ФЛОРИДИ — ПОВРШИНУ КОЈУ ИМАЈУ САВЕЗНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ КОНЕКТИКАТ И РОД АЈЛЕНД ЗАЈЕДНО

ЛУТКЕ ЖЕЉА

МНОГИ ЈАПАНЦИ ВЕРУЈУ ДА СЕ СВЕ ШТО ЧОВЕК ЗАЖЕЛИ ДОК ЦРТА ОЧИ ЈАПАНСКЕ ЛУТКЕ „ДАРУМА“ — ИСПУНИ!

ЛУНИ

РЕКА У ИНДИЈИ ИМА КРАЈ ЛЕВЕ ОБАЛЕ СЛАНУ ВОДУ А КРАЈ ДЕСНЕ СЛАТКУ!

КИНЕСКИ СЕИЗМОГРАФ

Догодило се то у Кини, 130. године пре наше ере.

Неки научник објавио је житељима свог града да се у једној удаљеној области догодио земљотрес. Заповедник града позвао је научника у свој дворац и рекао му:

— Одавно сам већ приметио да ти желиш да покажеш како си мудрији од свих и да знаш више чак и од мене. који управљам овим градом. Али, овог пута сам те ухватио у лажи... Ако се земљотрес догодио ноћу, како

ти тврдиш, како си о томе могао да знаш већ ујутру кад је за растојање од тог места о коме говориш до нашег града чак и најбољем царском гласоноши потребно бар три дана? Можда ти имаш гласоноше који језде брже од царских па су те они обавестили о земљотресу?

— Немам ја никаквог гласоношу — одговорио је научник. — О томе ме је обавестила сама земља.

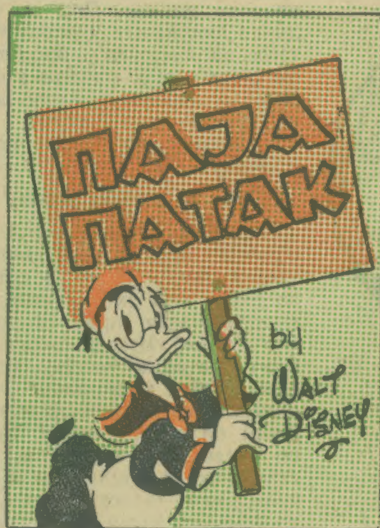
— Ха—ха—ха! Па ти, значи, умеш да разговараш са земљом?

— Не, ја не умем с њом да разговарам, али имам апарат који...

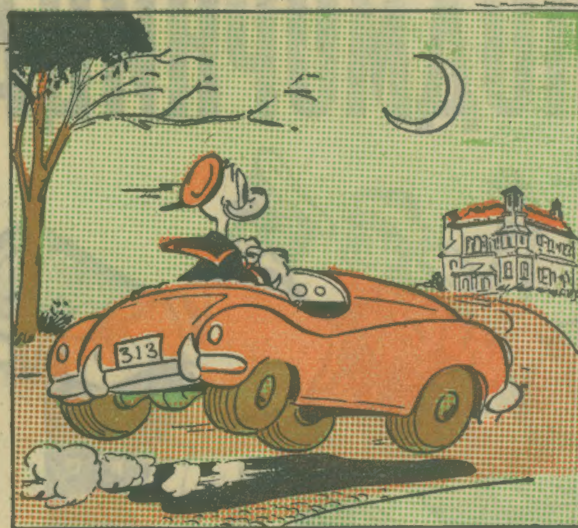
Заповедник града није ни сачекао да научник заврши реченицу. Позвао је стражаре и наредио им да га одведу у тамницу да тамо сачека изрицање казне због обмане. Али, после неколико дана стигао је гласоноша с вешћу о земљотресу о коме је мудрац говорио.

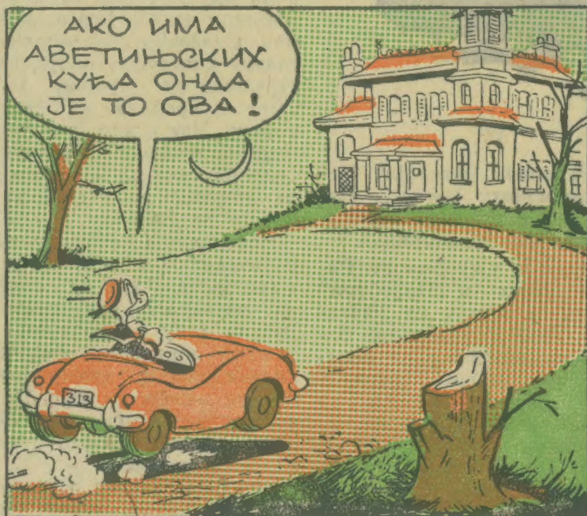
Старог научника не само што су помиловали, већ су му дали новац да усаврши свој апарат.

Како прича историја, тај први сеизмограф била је у ствари велика шупља кугла с клатном. На спољашњој страни кугле, по њеном „екватору", било је у правилним размацима распоређено осам змајских глава. У устима сваког змаја налазила се по једна углачана коштана лоптица. Кад би се апарат и најмање затресао, из чељусти змаја испадала је лоптица и падала у уста жабе која се налазила испод њега. Према томе који је змај „избљувао" лоптицу одређивано је у коме се правцу догодио земљотрес.

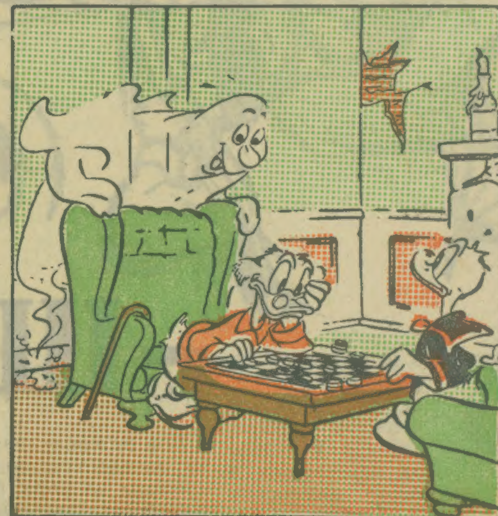

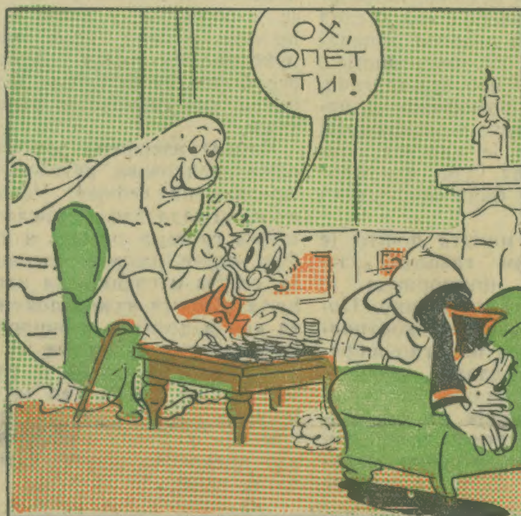

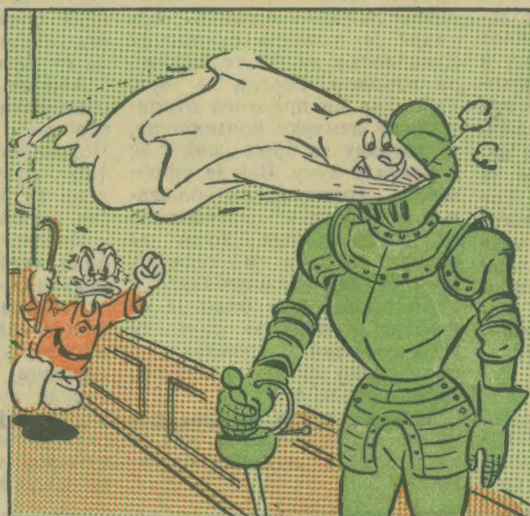

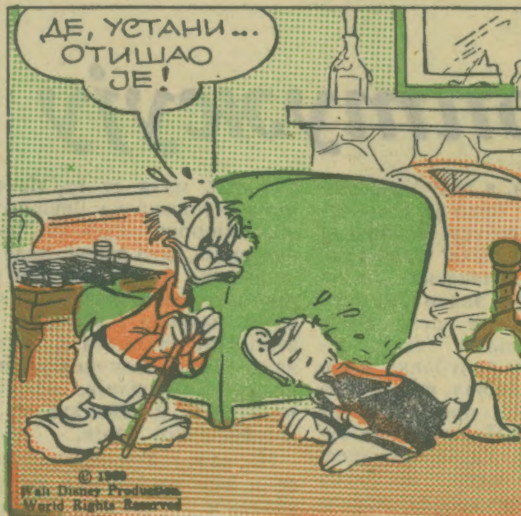

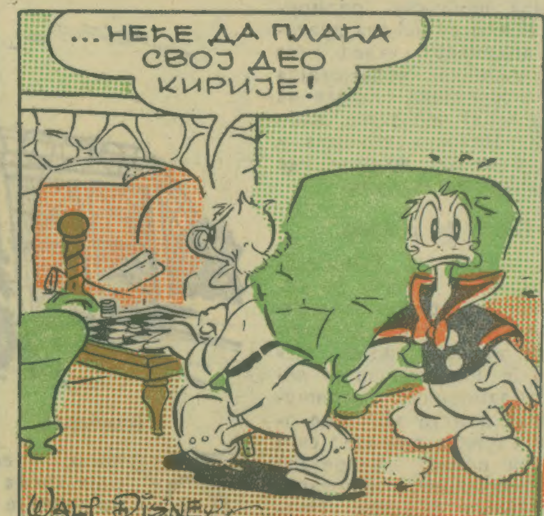

Срећа у несрећи

Невероватну срећу имао је Генадиј Ошепков, члан једне совјетске експедиције. Својом непажњом Ошепков је испао из хеликоптера који је летео на висини од 320 метара. Међутим, он не само да је остао жив, већ није добио ни једну једину огреботину: пао је у дубок нанос свежег, меког снега. Овај „срећни" несрећни случај догодио се ових дана у совјетској аутономној републици Коми.

ПРЕВИШЕ...

На питање какве особине треба да има добар тренер. Канађанин Ед Рејгл, дугогодишњи тренер шведског националног тима хокеја на леду, одговорио је:

— Он мора да буде учитељ, лекар, апотекар, масер, исповедник, вођа пута, порески саветник, мајка и отац.

ЗРНА ЗНАЊА

Искуства која су стекли људи кроз векове слила су се у реку мудрости која се разлила у народне пословице и у мудре изреке појединих људи. Многи их знају, али се мало њих њима служи. Ево неколико капи из те огромне реке:

☆

Доброта је мудрост, а можда и највиша мудрост. Људи нису добри само зато што су мудри, него су и мудри што су добри.

☆

Умни и поштени људи не ниподаштавају друге. А мржња се развија у душама људи који имају непотпун ум.

☆

Као што има људи без слуха за музику или за певање, тако их има и без осећања за пријатељство. Такви људи немају пријатеља.

☆

Лакше се понекад измире људи после ратова, него после свађе у којој је било увреда.

☆

Рђав језик је страшнији од ножа.

☆

Пријатељство се стиче више пажњом него ма чим другим.

☆

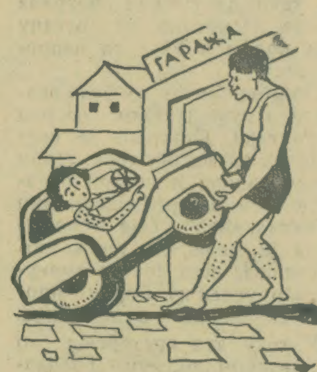
Не остављај пријатеља у подређеном положају у коме би се он осећао као дужник.

☆

Прича се да су стари Грци у Теби светковали празнике пријатељства.

☆

Није сигурно пријатељство између богатог и сиромашног, нити између образованог и необразованог, а још мање између човека отменог и углађеног и човека грубог и простог.

Као колица...

Приликом шетње Лос Анђелосом амерички дизач терета Харолд Стипли је спазио како се нека млада жена на педесетак метара од гараже узалуд мучи да покрене свој мали аутомобил. Пришао јој је, поздравио учтиво, ухватио предњи део кола и мало их подигао, и као колица их угурао у гаражу.

НОВО...

Шведске високе школе и универзитети проширују научне области и отварају нове факултете. Тако ће се успоставити докторати за тумаче, секретаре и стране кореспонденте. Први покушај са новим факултетима предвиђен је за јесен 1961. и буџет од 400.000 круна већ је обезбеђен. У плану је још један нов факултет за стручњаке рекламе.

ПОДМОРНИЦА — ШПИЈУН

Ово је прича о америчком броду „Гвадалканал“ и његовој посади, која је у једној од најсмелијих и најузбудљивијих поморских акција у другом светском рату, на отвореном мору заробила једну немачку подморницу. Подвиг је изгледао тако немогућ да поморске команде у Лондону и Вашингтону нису веровале првим извештајима. А кад су чињенице добро проверене — стављене су у досије као строго поверљива документа.

Тајна је тако добро чувана да и најсигурније историје о рату на мору, написане после капитулације Немачке, не помиње ову акцију. Тек десетак година после завршетка рата испричао је, по сећању, истину о овом подвигу, контра-адмирал В. Гелари, тадашњи заповедник „Гвадалканала“.

Тајна је данас позната. „Гвадалканал“ је заробио У-505, једну од најбољих и најмодернијих немачких подморница. У њој су нађена драгоцена документа, услед чега је морнаричка обавештајна служба савезника ставила на овај догађај вео тајне, како немачка Врховна команда у Берлину не би дознала где се подморница налази.

Идеја је рођена

Пре доласка на „Гвадалканал“ Данијел Гелери је командовао поморском авијацијом за уништавање подморница у обалним водама. Искуство је показало да су немачке подморнице, оперишући изван домета авионске обалске службе, вршиле свој пиратски посао: пресретале савезничке конвоје и потапале трговачке бродове. Подморнице су излазиле на површину често и дању, да би сачувале резервоар батерија, тако да су кад затреба могле несметано да остану под водом и 24 часа непрекидно.

Подморнице је требало тражити и уништавати насред Атлантика. Створена је специјална група бродова: један носач авиона и четири разарача чији је предводник био „Гвадалканал“. Ова ескадра била је мала али врло покретљива, што јој је омогућавало успешну борбу против скривених подморница.

У току два крстарења по Атлантском океану „Гвадалканал“ је уништио четири немачке подморнице.

Трећа подморница коју је „Гвадалканал“ потопио, била је У-515, чији је командант био један од најбољих немачких официра, капетан-лајтнант Вернер Хенке. У току ноћи, 8. априла 1944. године, један ноћни извиђачки авион приметио је подморницу У-515. Авиони и бродови пошли су у потеру за њом. Лов је трајао све до следећег дана поподне, када је, најзад, тешко оштећена испловила на површину.

Док су командант и 43 члана посаде подморнице прикупљани из мора, бродови су гранатама разарали У-515. Неколико тренутака доцније купола подморнице се подигла из воде, врх челичног тела се устремио ка небу, и подморница је заувек потонула у усковитлано море прекривено машинским уљем.

Са командног моста, из непосредне близине, Гелери је посматрао овај призор. Тог тренутка је помислио: зашто уништити подморницу чија се посада без борбе предала? Зашто се у оваквој прилици друкчије не поступи — једноставно прикачи подморница и одвуче у прву луку?

Лов на подморницу

Пре поласка на четврто путовање, Гелери је, на једном састанку изложио овај свој план официрима и морнарима.

Ујутру, 5. јуна 1944. године „Гвадалканал“ и његова пратња стигли су у близину обале Западне Африке. Ескадра је пловила у правцу Казабланке да би се снабдела горивом. Гелери се још надао да ће пре тога открити неку немачку подморницу, и завезану за брод „живу“ је довести у луку. Већ је оформљена „група за заробљавање подморнице“ састављена од двадесеторице људи са разних бродова и ескадре, који су се „разумевали“ у подморнице. Али било је официра и морнара који су подсмешљиво причали о овом, како су га називали, „плану столећа“.

Гелери се тек био вратио на заповеднички мост, кад је из бродског звучника одјекнуло:

— Разарач „Чателејн“ јавља команданту групе... Изгледа да је звучним таласима откривена подморница.

Настала је ужурбаност. Разарачи „Јенкс“ и „Пилсбури“ кренули су одмах ка „Чателејну“. Гелери је наредио извиђачким авионима са носача да потпомогну трагање. Нешто касније пилоти са „Дивље мачке“ спазили су подморницу и јавили где се налази. Први товар дубинских бомби бачен је са „Чателејна“. Доцније се дознало да је посада немачке подморнице била изненађена. Услед експлозије и потреса попадали су људи, столови, чиније...

Авиони су као пси-трагачи, откривали подморницу и извештаје слали разарачима. Подморница је хватала дубину, мењала курс, али бродови су јој били непрестано „за петама“.

Двадесет минута пошто је била звучним таласима откривена, — подморница је испловила на површину. Поклопац на главном контролном торњу се подигао и преплашени брадати морнари почели су уздигнутих руку да се појављују из ње. Посада је напустила подморницу још док су њени мотори радили. Због оштећене крме стално је кружила по површини брзином од осам чворова на час. Док се челично чудовиште у ропцу вртело, на америчким бродовима је са гласноговорника одјекнуло наређење, какво никад раније није издато:

— Напред, заузимајте подморницу!

Смрт на сваком кораку

Поручник са разарача „Пилсбурија“ Дејвид, својственом храброшћу, која му је донела једну од две конгресне медаље части, први се упутио ка њој. Његов чамац се брзо кретао и ускоро приспео уз бок подморнице. Наоружан само машинском пушком он се спустио у главни торањ, а за њим Книстел, стручњак за торпеда и Вдовиак, радио-телеграфиста. Сва тројица су знали да су осуђени на смрт ако се у подморници налази још неки Немац. Силазећи степеницама у главну контролну одају, представљали су одличну мету. Смрт је вребала на сваком кораку. Чак и ако је подморница напуштена, довољно је било да неко од њих нехотице додирне неки спој и да одлете до ђавола.

Претражили су сваку одају, сваки кутак, али нигде ни живе душе. Тада су почели да затварају све славине. Дејвид је у контролном одељењу повукао прекидаче и подморница је задњим делом почела лагано да тоне. Да би подморницу одржао на површини поново је брзо пустио моторе у погон.

Брзо су радили: затворили су поклопце на отворима палубе и све славине, тако да је у подморницу У-505 вода продирала само кроз мале пукотине на торњу. Дубинске бомбе су оштетиле једино спољне танкове за равнотежу.

Чим је извршено демонтирање експлозива, детаљно су претражени сефови. Ускоро су на „Гвадалканал“ послани: књига система сигнала и шифри, карте, планови операција, општа и специјална наређења и друга важна документа као и догледи, официрске капе, пиштољи, камере...

Гелери је видео да је уловио „добру рибу“. Као да му је неко из немачке Врховне команде у Берлину издиктирао преко телефона важне ратне тајне.

Ускоро је један стручњак оспособио крму на подморници и У-505, завезана за брод, кренула је у заробљеништво.

Тајна торпеда

Један од највећих подвига у историји поморских ратова претварао се у једно од најређих ратних лукавстава. Да би се искористио драгоцени материјал, цео овај случај требало је да се одржи у највећој тајности. Гелери је окупљеним људима одржао кратак говор:

— Успомене из рата престају да буду корисне ако човек не може да их покаже или да се њима хвали. Зато сви они који су узели понешто за успомену из подморнице, нека врате најдаље до сутра...

Неколико часова пошто је стигла на Бермуде, подморница У-505 била је опет у рату, али сада на савезничкој страни. Књига система сигнала и шифри хитно је послата у Вашингтон и стручњаци су утврдили листу на фреквенцијама подморница. Један контролни апарат постављен на овим фреквенцијама, хватао је сваку везу из међу подморница и Берлина.

Вредност материјала превазишла је свако очекивање, јер је било јасно да су подаци тачни док су листе сигнала и шифри нађене код неког ухваћеног шпијуна обично биле намерно подметнута варка. Чак и да се систем сигнала периодично мењао, њихов кључ је увек могао да буде пронађен у овој књизи. Тако је немачка подморница У-505 одиграла улогу најбољег савезничког шпијуна у другом светском рату.

Заробљавањем ове подморнице дошло се до још једног драгоценог открића. У-505 носила је пет звучних торпеда, која су Немци тајно усавршавали. О њима је савезничка поморска команда само била чула. Стручњаци су сада убрзо пронашли заштиту против овог новог немачког оружја.

Ратно искуство је потпуно успело. У немачком поморском штабу било је забележено да је подморница У-505 од 3. јуна 1944. године „изгубљена и вероватно потопљена“.

Имена оптужују

Кимберли

Списак географских имена Африке — то је трагична прича о томе како је током хиљада година гвоздена стопа завојевача браздала црни континент; о томе како су древни афрички називи нестајали под слојевима нових имена која су дошљаци доносили на врховима својих мачева.

Погледајте карту Северне Африке. Ту се јасно види „слој“ староримских и старогрчких имена. Римског порекла је и само име Африка. Научници сматрају да се у његовом корену крије име номадског племена Афри које је насељавало област древне Картагине. Пошто су заузели Картагину, Римљани су ту образовали провинцију Африку, и њено име проширило се касније на читав континент.

Александрија

Велики град и лука Александрија добио је у своје време то име у част Александра Македонског који је предузео неколико завојевачких похода у Африку.

У 15. и 16. веку у Африци се појављују нови завојевачи: Португалци. Низ португалских назива опасао је западну обалу афричког континента. Заливу Рио—де—Оро (Златна река) дао је то име један португалски морепловац који је сматрао да је то ушће легендарне златне реке означене на многим географским картама тог времена. Најзапаженија тачка Африке, рт Верде — Зелени рт — такође подсећа на португалска освајања. Португалци су му дали то име због тога што су после дуге пловидбе дуж голе обале наједном угледали тај рт обрастао бујном тропском вегетацијом.

Португалац Педро да Синтра заузео је део брдовите обале на Атлантском океану који данас носи име Сиера—Леоне, што значи „Лавље планине“. Наиме, њега су обриси планина који су се видели у даљини подсетили на фигуру лава, а трескање громова личило му је на рикање страшне звери.

После стварања холандске источно-индијске компаније на карти Африке појављују се многи, најпре холандски, а затим бурски називи. Река Орање добила је име у част владајуће оранске династије у Холандији, а име Мауриција Оранског било је дато острву Маурицијусу. Велика десна притока реке Орања добила је холандски назив „Ваал“, што значи „мутна“. Северно од те реке Бури су у прошлом веку основали своју републику и назвали је Трансвал, што у преводу значи: преко, са оне стране Вала. Највећи град Јужноафричке Уније Јоханесбург био је назван по имену једног од високих службеника Трансвала, а престоница државе Преторија носи име Преторијуса, познатог бурског политичара који се безобзирно разрачунавао с домородачким становништвом.

Рио де Оро

У другој половини 19. века на афричку позорницу ступају нове колонијалне силе: Енглеска, Француска, Немачка и Белгија. На карти Африке појављују се десетине и стотине нових, туђих назива.

У част енглеске краљице велики водопад на реци Замбези добија име Викторијин водопад, мада су га, по речима истраживача Ливингстона, домороци називали Мосиоатуанија, што значи „овде водена пара бучи“. Именом супруга краљице Викторије било је названо Албертово језеро. Име енглеског министра за колоније овековечено је у називу Кимберлија, највећег налазишта дијаманата у Јужноафричкој Унији.

На карти Африке појавило се и име наследника аустро-угарског престола Рудолфа (Рудолфово језеро), бременског трговца Лидерица који је на обали југозападне Африке куповао све до чега је стигао (његово име носи један град и лука у југозападној Африци), француског поморског официра де Браза (Бразавил).

Европски колонизатори дали су многим афричким народима презриве надимке: Хотентоти (што на холандском значи: муцавци), Бушмани (холандски — људи из шипражја), Кафри — од арапске речи „кафир“ што значи: неверник.

Током освајања поникли су и многи називи — мелези. Тако, на пример, у имену земље Бечуаналенд први део је афрички и у преводу значи „раван“, „једнак“, а други је енглески (енглеска реч „ленд“ значи земља). Истог типа су и називи Њасаленд и Басутоленд и други.

У дугој и упорној борби против колонизатора афрички народи успевали су понекад да одбране и сачувају стара географска имена. Такви називи су Сахара (пустиња), Судан (земља црних), Агадир (утврђени градић), Најроби (студена вода), Чад и Тангањика (оба назива значе: велико скупљање воде), Фута—Џалон (отац река).

Алжир

На карти Африке појављују се данас нова имена. Тако је, на пример, Ат—Тахир, у египатском делу Уједињене Арапске Републике, што у преводу са арапског значи „Ослобођење“, названа нова провинција која се ствара у Либеријској пустињи. Њен главни град носиће име Ан—Наср — (победа), а села од којих су већ многа подигнута и у која су се преселили Феласи из других крајева земље, добили су имена родољуба палих у борби за независност.

Викторијин водопад

БАКА — ИСТРАЖИВАЧ

Дамислите само: једна жена од 45. година са одраслом децом, чак и са унучићима, једна додуше још млада бака али ипак бака, дошла је на мисао да крене по свету на истраживачка путовања! И то у 19. веку, у време кад је свако мало дуже путовање било равно авантури.

Ида Рејер угледала је свет 1797. године у кући имућног бечког трговца. У 22. години удала се за једног адвоката из Лемберга по имену Пфајфер. Смењивале су се мирне и узбудљиве године, радости и жалости. Најзад, кад је имала 45. година и кад су сва њена деца била збринута и имала сопствени живот, Ида је одлучила да оствари свој сан из младости: да се отисне у свет, да крене на истраживачка путовања.

На своје прво путовање 1842. године, пошла је под изговором да иде у посету неким рођацима у Истамбул. У ствари, та њена „породична посета“ претворила се у право истраживачко путовање по тада још недовољно познатим земљама Блиског Истока. Године 1845. отпутовала је Ида Пфајфер на Исланд да би завирила у сваки кутак овог, за оно време, далеког, острва. Годину дана касније видимо је у Чилеу, на Тахитију, у Кини и у долини Ганга. Чежња за путовањима постаје код ње све већа. Оно што је у почетку за њу била разонода добија временом одређен, научни циљ.

У кратким предасима између два путовања бака — истраживач сређује своје белешке и пише једно научно дело за другим. Године 1856. одлази у Африку, а на Мадагаскару је у Тананариви прима у свој дворац црна краљица овог острва. Она је била први Европљанин примљен на мадагаскарском двору.

Ида Пфајфер је умрла 1858. у 61. години. Пуних 16 година крстарила је по тада још неистраженим земљама Азије, Африке и Јужне Америке, бележећи све што види и доживи. За време путовања по Африци нашла се усред побуне једног црначког племена против белих колонизатора и једва је избегла да се и на њу не сручи гнев побуњених.

Неколико година пре њене смрти научна географска друштва у Паризу и Лондону изабрала су је за свог почасног члана.

ЗАКОНИ УЛИЦА И ПУТЕВА

„Пут — то је живот“. Тако су говорили стари Римљани и тачност ове њихове изреке потврдила је читава историја развитка човечанства.

Живот путева тече по строгим законима иза којих се понекад крију занимљиве чињенице. Знамо да се у већини земаља, па и у нашој, саобраћај одвија по десној страни улица и путева, а у Енглеској или Шведској по левој. Због чега? Историчари дају овој појави занимљиво објашњење. Леву страну изабрале су поморске државе. Аутомобилисти ових земаља применили су старо правило морнара — при сусрету бродови се размимоилазе према сунцу, а како се сунце креће с лева на десно то су се и аутомобили, поводећи се за бродовима, почели држати леве стране.

Није случајан ни избор десне стране у земљама које су биле далеко од морских путева. У давна времена, кад су путеви често били само шире стазе просечене кроз шуму, путник није полазио од куће без оружја. У левој руци носио је штит, а десна му је била увек спремна да се лати мача. Путник је обично ишао десном страном да би му при случајном сусрету на путу лева страна била заштићена штитом. Такво кретање било је најповољније за одбрану. Што се тиче десне руке, мирољубиви путници су је при сусретима подизали увис да би показали како немају никаквих рђавих намера. Тај обичај пешака и давне прошлости сачували су и брзи аутомобилисти.

И ОД ТОГ ЗБИРКА...

Збирка путничких железничких карата Швеђанина Таге Лунда, секретара централног бироа шведских железница, попуњена је примерцима некадашњим и садашњим из свих крајева света. Оне из старих времена имале су сасвим други облик, често су шарене али најмање у две боје Најстарија шведска железничка карта има сто година. Карте из Америке су највеће, а из Јапана најдекоративније: на њима је уцртана цела пруга којом воз пролази па је искључена свака забуна код путника.

ЕДИСОНОВ ЗАДАТАК

Десетак младића који су желели да студирају физику пријавили су се 1929. године за Едисонову стипендију. На испиту су сви добили исти задатак. Док су над њим разбијали главу нису ни слутили да је тај исти задатак једном морао да решава и сам велики проналазач.

Ево какво је питање било постављено будућим студентима:

„Претпоставите да сте се нашли у граду који је доживео неку катастрофу која га је одсекла од осталог света. Како бисте успоставили везу с градом на другој обали реке, широке километар и по, кад су све обичне везе споразумевања прекинуте, а моста преко реке нема?“

Едисон је има 16 година кад се нашао пред овим задатком. После извесног времена које је провео радећи на железници, Едисон се вратио родитељима у мали град. Тај град био је везан са Сарнејем, градићем на супротној обали реке, телеграфским каблом који је био постављен по дну реке. Кад је у пролеће 1864. године лед кренуо, кабл је био оштећен, а река која се излила прекинула је сваку везу између Порт-Хурона, где је Едисон живео, и осталог света.

Тада је Едисон решио задатак који је после много година био постављен студентима, претедентима на стипендију која носи његово име.

Едисон се попео на локомотиву и звиждуком је почео да предаје поруку помоћу Морзеове азбуке. Телеграфист у Сарнеју брзо је схватио смисао звиждука и користећи се другом локомотивом ступио је у разговор са Едисоном.

РЕЦЕПТ

Фонтенел није имао непријатеља, чак га је свет толико волео да је то постало пословично.

— Како ви то постижете? — упитао га је једном неки познаник.

— Помоћу једне једине реченице која гласи: „Ви имате потпуно право!“ — додао је смешећи се писац.

Познавање људи

Берлински режисер и директор позоришта Макс Рајнхарт био је одличан познавалац људи. Нарочито се љутио кад у неком ресторану плати рачун а келнер се претвара да при враћању кусура не може да нађе ситнину од пет или десет пфенига.

Када је једном Рајнхарт платио рачун, келнер је дуго превртао по свом џепу од панталона да би пронашао 5 пфенига.

— Потражите једном и у левом џепу — рекао је Рајнхарт.

— Ви сте сигурно некад такође били келнер — одвратио му је овај.

ЦРТА И ПИШЕ Л. ФИШЕР

Тајни проналазак

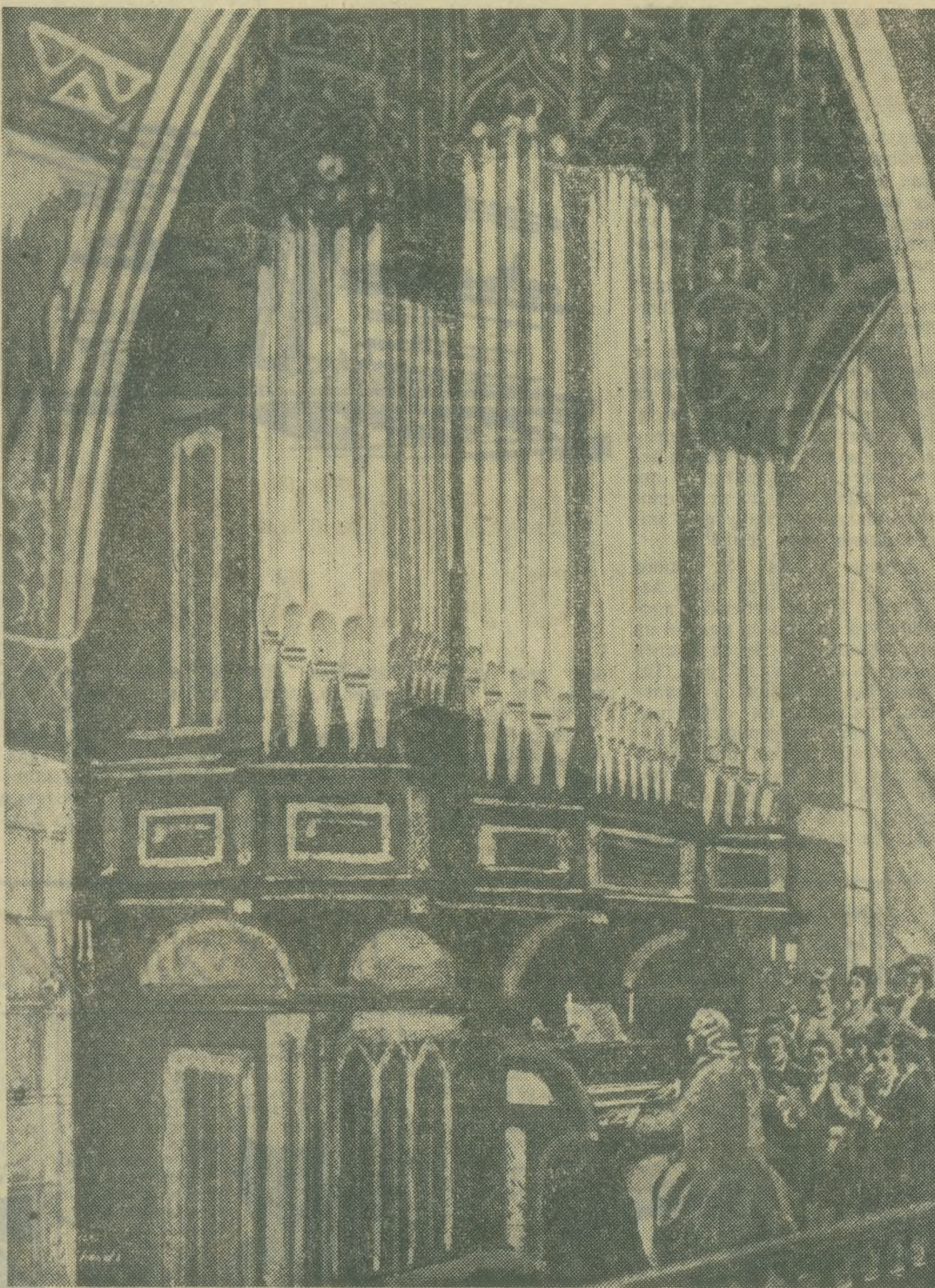

Ј. С. БАХ

По свему је изгледало да ће се месеца марта 1829. године у строгој и угледној Музичкој академији у Берлину догодити незапамћени неуспех. Држане су пробе огромног и за извођење тешког дела у коме су учествовала два оркестра и два велика хора. Композиција је носила име „Молитва“, а изведена је само једанпут, једно столеће пре тога, после чега је остала потпуно незапажена.

Као и ова музика тако је и њен композитор био сасвим непознат. Звао се Јохан Себастијан Бах и већ је пуних 80 година лежао заборављен у неком непознатом гробу. За диригентским пултом сада је стајао онај који га је пронашао: такође непозната особа, млад Јеврејин од 20 година по имену Феликс Менделсон, који је први пут у животу стао пред оркестар и пред хор. Менделсон је имао 14 година кад је код свог професора открио рукопис овог дела које га је већ у првом тренутку одушевило. И то његово одушевљење било је једина препорука за извођење: и за публику и за музичаре.

Али, чланови Академије који су присуствовали пробама, давали су такве оцене да у сали на дан концерта није било ниједног слободног места. Већ први тактови изазвали су опште одушевљење у толикој мери да су убрзо одржана још два извођења пред препуним аудиторијом. Захваљујући младоме Менделсону наједном је пробуђено интересовање за Бахова дела. Шопен је поручивао клавиристима да пажљиво студирају Баха. „Он је највећа и најбоља од свих школа, говорио је Шопен, и нико никада неће створити бољу школу“.

Трагања су открила да су многобројна неиздата Бахова ремек-дела срећом сачувана: молитве, мисе, ораторијуми, кантате, композиције за оркестар, за гудачке инструменте. Готово свуда по Европи основана су друштва пријатеља Бахове музике која су изводила његове давно заборављене композиције.

Данас, Бах заузима значајно место. По броју композиција снимљених на грамофонским плочама испред њега су једино Моцарт и Бетовен. Само 1960. године одржано је на четири континента осам фестивала који су њему били посвећени.

Његова племенита осећања крила су се под грубом кором спољног изгледа. Портрети нам говоре да је био здепаст, да је имао јогунасту вилицу изнад двоструког подваљка, јак нос и разроке очи, цело његово лице одавало је човека који је пио и горчине и части живота. С једне стране је носио стваралачку искру, с друге је морао да се бори за зараду како би издржавао дванаесторо деце од којих је 11 помрло још док су била мала.

Као органист у цркви и композитор, Јохан Себастијан је био приморан да начини на хиљаде црквених композиција за свакодневне потребе. Он их је лиферовао као недељни оброк и никад није помишљао да их штампа. У црквеним орманима било их је тушта и тма да су ђаци, бар се тако прича, у њих завијали своје празничне колаче. Кад би данас могао да оживи, Бах би се јако изненадио што је 200 година после смрти постао класик на великим концертима. Јер, док је био жив, два највећа музичка критичара онога доба давали су неповољан суд о његовим делима. Једину значајну наруџбину, коју је икад примио, била је серија комада за клавсен, „Варијације Голдберг“, намењене да олакшају непроспаване ноћи руском дипломати који је патио од несанице.

Јохан Себастијан Бах родио се 1685. у Ајзенаху, у срцу Немачке. Близу два столећа његова породица је давала изврсне музичаре, органисте и чланове оркестра. Били су толико чувени да се у том крају земље за сваког свирача говорило „Бах“.

Кад је у десетој години остао без родитеља, узео га је најстарији брат. Завидљив због његовог талента, није хтео да му дозволи приступ колекцији многобројних дела за клавсен, које је он сакупио. Зато се Јохан Себастијан месецима, ноћу пузао до последњих полица књижнице и према месечини преписивао ноте све до зоре, после чега је одлазио да спава. Једанпут, кад је старији брат чуо како свира забрањени комад, узаптио му је преписане ноте. У то време је Бах нагло осетио да губи вид.

У петнаестој години је чуо да би у Линебургу могао да добије лепо место као хориста и прелази 320 километара пешке у нади да ће тамо наћи срећу. У Линебургу остаје три године, пева у хоровима, свира у оркестру и сатима свира на оргуљама и клавиру.

Касније, када су затражили да објасни тајну своје виртуозности, он је одговорио:

— Постигао сам је у сразмери са радом који сам уложио.

У то време Бах је толико велики мајстор да му је понуђено место органисте на Вајмарском двору, где остаје девет година. Међутим, нити је задовољан на томе месту нити на положају диригента камерног оркестра принца Анхалд-Кентена. У својој 38. години он напушта двор и моли да га поставе на упражњено место органисте у цркви светог Томе у Лајпцигу. Плата износи свега трећину од пређашње, служба му је напорна и заглупљујућа, јер мора стално да компонује за свакодневну црквену службу а поред тога даје часове из певања, из латинског, и на удару је невааспитаних ђака у школи који га исмејавају.

За 27 година проведених у Лајпцигу Бах се стално жали на „увреде, пакости, прогањања“, па ипак животне недаће нису га лишиле надахнућа. У Лајпцигу је стигао да напише близу 300 кантата, 2 ораторијума, затим мисе и мотете, молитве и своју чувену Мису у ха-молу.

Те године провео је у писању, у студијама и свирању дан и ноћ тако да му је вид још више ослабио. Бах полаже сву наду у једног чувеног енглеског окулисту који је био у пролазу кроз Лајпциг и подвргава се двема операцијама. Пошто су обе неуспеле, Бах је ослепео. Међутим, баш у време слепила он пише „Уметност фуге“, дело пуно музичког знања и рафинованости.

Јула 1750. неочекивано му се повратио вид, али га је одмах после тога ударила кап. Умро је после десет дана. Међутим, стигао је да заврши једно од најузбудљивијих дела, аранжман за оргуљу, химну опасности, „Када смо пред највећим искушењем“. Али у тој последњој композицији нема нимало потиштености ни туге.

Као целог живота тако се Јохан Себастијан Бах и у последњим својим тренуцима опирао тузи и тражио излаз из помрчине која га је увек окруживала.

НИКАД НИЈЕ КАСНО

На скупу књижевника, Вилијам Фокнер који му је председавао, предао је награду Клерку Лију за његово прво дело иако је већ имао 68 година. Сви присутни су се чудили зашто је овај човек почео да пише тек у тим годинама.

— Пре неколико месеци примио сам трансфузију крви. Давалац је био мој млађи рођак, већ познат писац. Одмах после тога ја сам добио жељу да пишем — објаснио је награђени.

ЈАЈЕ ПАПАГАЈА И ДИПЛОМАТИЈА

У старој афричкој земљи Ојио, у Нигерији, поглавари су владали све донде док су њихова дела и поступци одговарали жељама народа. Али чим би поглавичини поступци дошли у раскорак с потребама његових поданика, поглавици би дошла делегација стараца одевених у најсвечаније рухо. Најбиранијим изразима делегација би захвалила поглавици на његовом труду и подносила му јаје папагаја. На дипломатском језику тога времена то је значило да поглавица мора да сврши сам са собом. Поглавица кога народ више није желео налазио је у себи довољно снаге да своје племе ослободи свог присуства. Овај стари обичај данас припада прошлости.

МЕЂУНАРОДНА ЏЕЗ-КЛИНИКА

Познати амерички џез-музичари Бени Гудмен, Вуди Херман, Деј Брабек и Џери Мулиген заједно са неколицином музичких критичара постали су чланови жирија једне нове емисије америчког радија која је добила име „џез-клиника“.

Овоме жирију џез-музичари из свих земаља света могу да шаљу плоче или магнетофонске траке на којима су снимљени комади које они изводе: певају или свирају. Жири оцењује снимке и све оне који одговарају емитује преко радија пропраћајући их стручним примедбама и похвалама.

ПОДЕСАН КУТАК

Бродске кабине су најподеснији кутак за списатељски рад — изјавили су Харолд Николсон и његова жена Саквил-Вест, обоје књижевници. Ту нема телефона, ни посета а из кабине се излази једино кад брод пристане у некој луци. Већ више од пет година они путују морем и то зими, да би избегли и неповољну климу која у то доба године влада у Енглеској.

ПРАВИЛА О ПОНАШАЊУ ЗА РОДИТЕЉЕ

Антони Смит, директор једне енглеске школе, отишао је једне вечери са својом женом у позориште а код куће им је остало двоје деце: девојчица и дечак. Кад су се вратили кући, нашли су на столу хартију на којој је писало: „Правила за наше родитеље“.

Директор Смит је иначе добар психолог. Пошто се прво од срца насмејао узео је још једном хартију и почео да проучава реченицу по реченицу. Десет „заповести“ које су ту биле записане тако су га заинтересовале да је одлучио темељно да испита њихов значај. Позвао је неке управе школа да заједно организују анкету међу ученицима о овим правилима за родитеље. Учествовало је осам земаља — Швајцарска, Енглеска, Француска, Немачка, Холандија, Аустрија, Шведска и Данска.

Деци се мора признати да су врло савесно пришла овом задатку, али тек пошто су им учитељи обећали да ће све оно што напишу остати тајна.

Испоставило се прво да су деца која су добри ученици, задовољнија својим родитељима него она која се са слабим оценама провлаче кроз школу. Даље, да девојчице објективније мисле него дечаци и да оне нарочито чезну за родитељском љубави. Дечаци би напротив волели кад би отац нашао више времена и разумевања за њихове невоље кад увече дође кући.

За психологе је најинтересантније било то што су жеље деце у свим земљама исте и што су сва много више водила рачуна о идеалној него о материјалној страни.

Правила за родитеље изгледају овако:

1) Не свађајте се у присуству деце!

2) Отац и мати нека буду добри једно према другом.

3) Не лажите никад децу, реците им увек истину па макар била и непријатна.

4) Немојте никад осрамотити децу пред другима.

5) Немојте имати мезимце међу децом.

6) Одговорите на свако питање ваше деце.

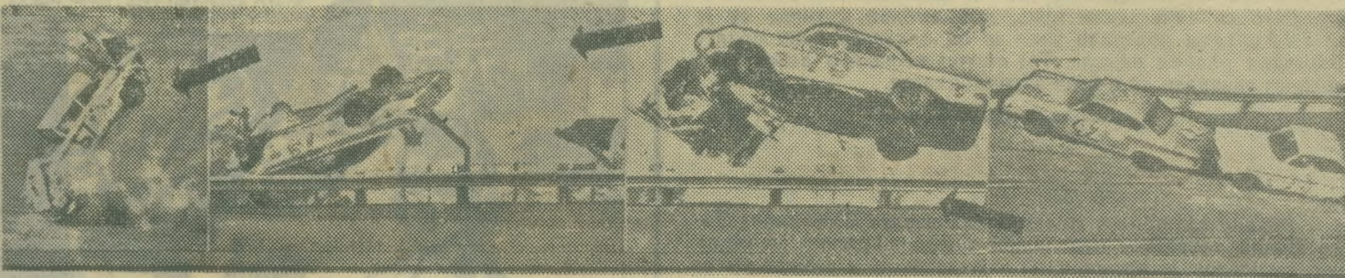

7) Не искаљујте своју злу вољу на деци.

8) Узимајте децу озбиљно и према томе с њима поступајте.

9) Будите љубазни према пријатељима своје деце.

10) Немојте само грдити него и хвалите.

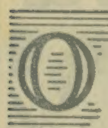

СУДАРИ
без смртних случајева

У Америци није редак случај да се поједине спортске приредбе завршавају намерно изазваним сударима аутомобила који одушевљавају публику јаких живаца. Онај ко жели да на овакав начин пркоси смрти, мора да је врло хладнокрван и да је господар ситуације иако даје утисак неспретног возача. Да не би и сам доживео судбину кола којима управља, човек за воланом искаче пре одсудног тренутка.

ПОКОШЕН ЦВЕТ

младину која се још није била растала са детињством, живот је ставио пред искушења — рат — којима су и зрели људи тешко могли одолети. Туђа сила грубо је пресекла безбрижност, отела многе радости и снове. Понесена човечанским осећањима, младост је без предомишљања примила неравну борбу. А борба увек тражи жртве. Зато је покошен многи цвет не сазревши до плода, сасечен челиком пре него што се развио.

Последњи јуриш Саве Сирогојна

Сунце се одједном диже иза камења. Био је јануар 1944. На брду код Штрбаца био се утврдио Немац и спречавао Другој пролетерској прелаз преко друма. Требало је протерати ушанченог непријатеља а само ратници знају како је тешко прићи утврђеном положају преко чистине.

Сава Јовановић, дечак из малог забаченог села Сирогојна, постао је већ искусан и признат борац. Јавио се први добровољно за бомбаша. Пузао је на лактовима и коленима, корак по корак, увек спреман за дејство. Снег му се лепио за ногавице, а он је грозничаво грабио напред. Неопажено се привукао сасвим близу. Откривен је тек када је бацио бомбу у ров. Немци су га засули ручним гранатама, али он је вешто подскакивао час на једну, час на другу страну, тако да га ниједна није погодила.

Задивљени дечаковим подвигом, борци батаљона су се дигли на ноге и у незадрживом јуришу освојили непријатељско упориште.

Ко зна која је већ то била борба Сави, који је још 1941. пошао са Ужичким одредом у шуме Златибора!

А последњу памте сви.

Друга бригада је нападала на Мратиње. Носећи бомбе борци су се прикрадали бункерима. Међу првима је био Сава. Рафали су орали око њега плитке бразде, а он се ипак привукао уз сам бункер. Кроз пушкарницу је убацио бомбу и уништио посаду.

У то мајско јутро 1944. године завршио се јуриш бригаде. Али и један живот. Била је то последња борба народног хероја Саве Јовановића-Сирогојна. Један метак се зауставио у његовом телу и дечак је пао без гласа.

Час највеће жртве

Многе јурише и тешка искушења упамтио је омладинац Душан Пјевац. Много пута је пред његовим очима била смрт. И увек је налазио снаге да савлада страх. Сасвим сâм је једном упао у италијанску касарну, отворио врата спаваонице и убацио унутра пуну торбицу бомби....

Крајем лета 1942. на Жумберку је почела офанзива. Јединице друге оперативне зоне Хрватске ушле су у тешке окршаје. Душан је обављао курирску дужност.

Тога јутра кренуо је, као и обично, из штаба у ниже јединице. Успут, када је најмање очекивао, чуо је одједном пуцањ. Меци су му просвирали изнад ушију. Припио се уза земљу у први мах изненађен. Онда је допузао до врзине у заклон, смакао пушку са рамена и почео да гађа. Оборио је неколико усташа. Други су ишли под заштитом митраљеске ватре, а он им је одолевао доста дуго. Онда је нешто зашуштало иза његових леђа. Када се окренуо угледао је усташе који су га окружили. Тукао је час једне, час друге, али их није могао зауставити.

Остао је присебан: најпре је уништио писмо, опалио још два преостала метка, па је бомбу која је висила о опасачу упалио ударом о кундак и ставио је испод себе.

Самовоља која се не кажњава

Шеснаестогодишња Македонка Фана Кочовска је знала да је то што чини самовоља. Али она није имала времена да размишља о томе, Чим је њена Трећа македонска бригада после напада на Ристовац кренула на Злетовске руднике, нешто ју је понело, неодољиво повукло, и она, уместо да пође у болницу како јој је наређено, прикључила се јединици која је управо полазила у патролу. Рањена рука немоћно јој је висила низ тело, а у здравој је имала аутомат. Лакше је било да иде са главнином, али се плашила да је не види командант.

Били су већ далеко одмакли и патрола је добила наређење да се заустави на обали Злетовске реке. Фана је гледала очима воду стојећи мирно на обали. У један мах јој се учини да нешто иза ње шушти. Брзо окрену главу али све опет занеме а затим зашушта јаче. Из помрчине изађе човек. О појасу је имао пиштољ, у руци штап. Командант. Девојка покуша да се сакрије но било је касно.

— Шта ћеш ту, Фано? — упита је полугласно, али љутито и оштро.

Фана прибра снагу и рече:

— Када је бригада пред тешким задатком, морам бити на свом месту.

— Схваташ ли да имаш тешку рану?

— И једном руком могу да се борим.

— Сместа у болницу — пресече командант.

Био је нумољив, али је Фана тражила заштиту политичког комесара, и у Злетову се, као и свуда, борила храбро.

„Можете убити само мене, али омладину Југославије никако"

Младић, готово дечак, стајао је крај прозора из кога допире мирис бензина. Стајао је све док два пролазника нису измакла довољно далеко.

А онда је извукао из џепа боцу са запаљивом смешом и убацио је кроз прозор. Сачекао је да види блесак, па је појурио колико га ноге носе.

Стражар је викао и пуцао за њим. Метак је просвирао високо изнад његове главе а однекуд су се појавили војници и пресекли му пут.

Тако је пао полицији у руке омладинац Веселин Николић, из Крушевца. Одмах је почело мучење. Чупали су му нокте, палили месо, бушили очи, а он је ћутао.

Пред вешање је рекао војницима који су чували стражу:

— Можете убити само мене, али омладину Југославије никако.

Трагична трка

Ко би знао како се батаљон није истопио од силне ватре која је тога дана сасута на трошне куће у центру Ливна! Први напад је одбијен. Само је Други батаљон Четврте пролетерске успео да пресече бодљикаву жицу. Командант је наредио јуриш и батаљон је кроз уски отвор, између два бункера упао у град, у прави осињак.

Усташе су одржале спољну одбрану, а са свих страна, многобројном војском, нападале опседнути батаљон. Тукли су из топова, тенкова, минобацача; смењивао се јуриш за јуришом, а пролетери су јуначки одолевали.

У кратким размацима између рафала омладинац Војо Чепић, познат по доброти и необузданој храбрости, мислио је о томе како би добро било да ухвати живог усташког официра.

— Није ли ти доста што си их од јутрос толико поубијао — одговорили су му другови кад им је рекао своју жељу.

Снага је била на измаку. Изгледало је као да долази последњи час. Бригаде су неодољиво кренуле у напад. Одбрана је почела да пуца. Опседнути батаљон је то опазио, дигао се и, онако израњављен пошао у јуриш. Усташе су почеле да узмичу, да беже. Један њихов официр, који је мало закаснио, трчао је у правцу трга. Воја за њим. Најједноставније је било да га узме на нишан, али Воја није то учинио, хтео је да га ухвати живог.

У необичној трци Воја је био бржи. Скраћивало се одстојање. Усташа је то осетио и у једном тренутку, када су сви очекивали Војину победу, нагло се окренуо у месту. Нашли су се лицем у лице. Воја с пушком, усташа са аутоматом у рукама. Одлучивали су делићи секунде. Воја је брзо донео одлуку, нанишанио је и притиснуо обарач. У истом тренутку учинио је то и усташа. И обојица су пали мртви.

Залутало зрно

Често се омладинац Спасоје добровољно јављао за бомбаша. А те фебруарске ноћи, у последњој ратној години, он је кренуо сам да својој чети прокрчи пут.

Пошао је низ стрму падину. Под његовим ногама шуштао је танак лед. Чета је пратила његово кретање, спремна да сваког часа похита у помоћ.

Бешумно је и брзо нестајао у помрчини. Ништа се више није видело ни чуло. Чета је пуна стрепње чекала. Наједном снажна експлозија, па још једна. И опет се све смирило. Спасоје је уговореним знаком јавио да је пут слободан. После је причао друговима како се довукао до бункера и кроз отвор убацио само две бомбе...

Прва чета другог батаљона Седме омладинске бригаде наставила је пут.

На чуки преко које је морала да прође наишла је на друго непријатељско обезбеђење. Спасоје је опет тражио одобрење да га сам протера. Узео је товар бомби и нестао у помрчини. Опет тресак бомби, и опет знак да је пут слободан. Сачекао је чету и поделио друговима цигарете заплењене у непријатељском рову.

Пред зору чета се вратила назад, а један метак, који свакако није био упућен Спасоју, погодио га је у груди. Био је тешко рањен и смрт је убрзо наступила.

✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶✶

ЧЕТИРИ РАЗЛИЧИТА ЧОВЕКА — А УВЕК САМО ПЕТЕР СЕЛЕРС

ЈОШ ЈЕДАН са хиљаду лица

Партнер Софије Лорен у филму „Милионарка" је Петер Селерс, кога готово нико не може да препозна јер је ненадмашни мајстор за прерушавање. Чак и у Лондону пролазе људи поред њега и не познају га. Само своју жену, децу и неколико присних пријатеља не може да превари — они увек знају да је то он. Има 100 лица, а у ствари ниједно. У томе личи на великога Алека Гиниса, с којим је добар пријатељ. Енглеска критика, пуна одушевљења, упоређује га са Чарли Чаплином.

У војсци је забављао своје другове, а после у варијетеу имитирао чувене личности. Сам је себе промењеним гласом препоручио преко телефона ББС-у и примљен је да учествује у једној забавној емисији. Поред много лица он има и много гласова.

Преобразити се тако да га нико не препозна — то је главни услов оваквог глумца. Позорници су они неопходни док на филму публика жели да виде своје љубимце увек исте јер промена одела, тамне наочари или брада и перика не чине да се он потпуно промени. Зато Петер Селерс мора да се одлучи: или да има хиљаду лица, или да буде филмска звезда.

ВИЛМА РУДОЛФ НА ОЛИМПИЈАДИ У РИМУ ПРИЛИКОМ СЈАЈНЕ ПОБЕДЕ У ШТАФЕТНОЈ ТРЦИ. „ЦРНА ГАЗЕЛА“ НЕЋЕ УЧЕСТВОВАТИ НА ОЛИМПИЈАДИ У ТОКИЈУ 1964. ГОДИНЕ. — УНИВЕРЗИТЕТСКА ПОШТА У НЕШВИЛУ ИМА У ВИЛМИ ДОБРУ СЛУЖБЕНИЦУ. ОНА РАДИ НА ОДВАЈАЊУ ПИСАМА И ПАКЕТА, А НЕ ОДГОВАРА НА ПИСМА УПУЋЕНА ЊОЈ ЛИЧНО

»ЦРНА газела«

Вилма Рудолф је претрчала 100 метара за 11 секунди (светски рекорд није признат због јачег ветра) и добила златну медаљу, а 200 метара за 24 секунде и добила опет златну медаљу. У штафети 4Х100 као четврта, постигла је време 44,5. У штафети су биле: Хадсон, Вилијамс, Џонс и Рудолф.

РОЂЕНА У ПОРОДИЦИ С МНОГО ДЕЦЕ, ВИЛМА ЈЕ ПРАВА МАЈКА СВОЈОЈ БРАЋИ И СЕСТРАМА. МОРА ДА РАДИ ДА ВИ ПОМОГЛА СВОЈОЈ ПОРОДИЦИ И ДА ВИ ПЛАТИЛА СТУДИРАЊЕ

На универзитетској пошти у Нешвилу виђа се висока млада црнкиња која помаже својим другарицама у одвајању писама. То је „црна газела“ првакиња са олимпијских игара у Риму. Занимљиво је да је велики број писама баш упућен њој. Пишу јој из свих крајева света, сасвим непознати људи или случајни познаници. Многи међу њима се интересују за њен рад или траже интервју. Наравно, она ником не одговара — јер треба увек да се обрате само њеном тренеру. У Нешвилу никоме није стало до рекламе „црне газеле“ јер је то она већ постигла својим успесима.

Али успех није завртео главу овој младој шампионки. Откако се вратила из Европе, стално је позивају на све стране и окружују почастима. Била је гост највећих личности Америке и морала је да одговара на многа питања. Чак је виђена и у друштву Бифорда Елингтона, гувернера државе Тенеси, човека који воли друштво „обојених људи“. Вилма Рудолф је учинила Сједињеним Државама много у погледу престижа у спорту.

Веома мало говори и доста је тужна. „Она никад није била нарочито весела“ — каже Барбара Џонс, њена другарица у штафети. Откуд та меланхолија код тако младе девојке? Можда због одговорности која је пала на њу. На сваки њен покрет се пази и она је преко ноћи постала личност о којој се говори и пише.

Вилма је задвољна због свега што је постигла и каже да неће по други пут да опроба срећу. Неће ићи у Токио... пошто жели да сачува оно што је већ стекла.

БРУМЕЛ ТРЕНИРА

Досада су носиоци највећег броја рекорда у скоку увис били Американци и то претежно амерички црнци. Садашњи званични светски рекордер је такође амерички црнац Томас. Само, рекорд је ипак једно а победе су нешто друго. Томас је на олимпијади изгубио, био је побеђен од двојице совјетских атлетичара.

Баш о једном од ових је овде реч: „В. Брумел деветнаестогодишњи студент према мишљењу стручњака најбољи је скакач увис до данас. На великим такмичењима, организованим почетком ове године у Америци, највеће интересовање владало је за сусрет између Томаса и Брумела. На три такмичења Брумел је три пута победио и доказао да је не само најбољи по резултату већ и најсталнији и најсигурнији. Стручњаци који су га видели сматрају да су његове способности толике да може прескочити 230 см. А то је тачно 50 см више од његовог раста.

Брумел вредно вежба према пажљиво припремљеном плану.

КАРНЕВАЛ УРМИ

У Калифорнији се једном годишње одржава необична свечаност — карневал урми. Од арапског села Индија, 200 километара јужно од Лос Анђелоса у Долини Каошела, постао је град — захваљујући урмама.

Још после првог светског рата ту су засађени воћњаци урми, који су овој долини донели право богатство. Данас, 80% потрошње урми у САД подмирује се баш из овог краја.

У Калифорнији се сваке године бучно прославља овај празник који траје пет дана и ноћи. За време карневала у долину Коашел стижу посетиоци из свих крајева Америке да би пробали урмино вино, урмину кафу и шећер од урминог дрвета. Највећу атракцију представљају камиле на чијим се леђима радознали посетиоци превозе преко калдрмисаних улица.

ШТА СЕ СВЕ ЧИНИ...

Шта се све у спортском свету не чини за престиж! Џ. В Расел тренер кошаркашког тима Тенеси колеџа, обећао је да ће своју косу обојити ако његови штићеници буду десет пута узастопце победили у такмичењима на бодове. Кад је недавно пала и десета победа, отишао је фризеру и вратио се са власима обојеним плаво-бело-жуто. Да ли ће за њим поћи и други фанатици спорта у САД!

МИЛИОНИ ЗА ЈЕДНО ДУГМЕ

На једној ллицитацији одржаној недавно у Лондону добијено је за шест дугмади пола милиона динара. Дугмад су, додуше, веома стара и представљају право уметничко дело а потичу из руку неког познатог руског јувелира. Међутим, ова свота није велика ако се сетимо да је „краљ сунце“, како се називао Луј XIV, платио једном за свега два дугмета нешто мало мање од девет милиона динара. Па и то није највећа свота добијена за једну тако обичну ствар као што је дугме. Данас је дугме постало део свакидашњице и никоме не пада на ум да на њега потроши чак и једну реч.

Ко, на пример, још размишља о томе због чега кројачи на рукаве мушких капута и жакета стављају два или три дугмета? Ту традицију почели су наши преци: кад су двобоји били у моди, дуеланти су, да би се лакше борили, завртали и закопчавали крајеве рукава. Зашто се на мушким капутима и осталим деловима гардеробе дугмета налазе с десне стране? И овај начин закопчавања капута потиче из давних, витешких времена. У доба кад су се људи за сваку ситницу машали сабље и мача, често се догађало да се на капутима који су имали дугмета на левој страни балчак закачи за какво дугме. Због тога су дугмета пребачена на десну страну да би ту и остала.

На женској одећи дугмад се појавила тек крајем 18. века, и то одмах у изобиљу. У време енглеске краљице Викторије хаљине су се закопчавале скроз и дугмета су била густо поређана једно до другог. Седефска дугмета била су тада у великој моди, као што је уосталом још и данас. Давно су прошла времена кад су ловци на бисере бацали натраг у море шкољке из којих су извадили бисерна зрна. Бисерне шкољке су данас на великој цени: једна тона шкољки чија је унутрашњост обложена добрим седефом стаје три и по милиона динара.

Потражња дугмади, нарочито седефастих, стално расте што уосталом није ни чудо ако се зна да за годину дана један човек просечно закопча своју дугмад 11.000 пута. У великим предузећима за прање рубља и чешћење одеће сваке недеље се надокнади око 15.000 дугмади откинутих или поломљених у току прања. Неке фирме имају чак нарочите машине које одмах аутоматски, зашивају дугмад откинуту у машинама за прање.

Дугмета која више служе за украс него за закопчавање и данас су у моди. Али, ни највећи кицош нашег времена не може се мерити са саксонским краљем Аугустом Јаким који је носио само дугмета од сафира, рубина и брилијаната. Његова гарнитура састојала се од 72 дугмета за капуте и 60 дугмади за прслуке украшених златом и дијамантима.

Дугме је старо отприлике 4.000 година. Међу дворанима критског тиранина Миноса дугмета су била веома омиљена. У то време — а то је било 2000 година пре наше ере — дугмета су прављена од веома издржљивог материјала а затим „пресвлачена“ танким листићима злата. У ископинама на острву Криту пронађене су многобројне такве златне „пресвлаке“ за дугмад док су се сама дугмад одавно претворила у прах.

У Европу су дугме, вероватно, пренели крсташи. Зна се да су се Барбаросини витезови шепурили пред дворским дамама показујући им своја супер-модерна одела која су се закопчавала дугметима. Свако дугме представљало је тада реткост. Данас се, међутим, у Европи годишње просечно израђује 600 дугмета по глави. У том огромном броју на првом месту су дугмад од рога.

Недавно су у Енглеској приликом неких ископавања нађена дугмад од смоластог угља готово истог облика као и примерци који су пре више година ископани у долини реке Инда. И једна и друга својим обликом се не разликују много од данашњих дугмета. Интернационална мода је, дакле, много старија него што ми то обично мислимо и није толико променљива како нам се понекад чини. Дугме нам то доказује.

WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ

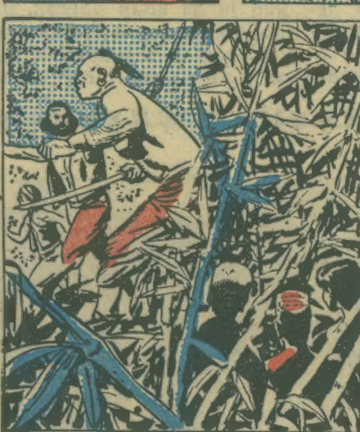

ЧУДА МОДЕРНЕ ТЕХНИКЕ

Никада у историји човечанства није забележен такав пораст техничких проналазака који из основа мењају свакодневни човеков живот као за последњих неколико година. Свако и најмање откриће доводи до новог предмета који се такорећи сутрадан нуди на продају. Ми више нисмо у стању ни да пратимо а камоли да се снабдевамо свим што нам се нуди. Поменућемо само неколико изума који су међу последњима дошли на тржиште.

● **Цигарете без шибица.** Ове цигарете имају врх који се трењем о кутију запали. Смеса на врху цигарети нема никакав укус нити мирис и нешкодљива је за пушаче.

● **Електронска телефонска централа.** Сада се врше пробе у једној централи која ће 1.000 пута брже да укопча жељени број. Она ће, у исто време, да „памти“ помоћу електричног уређаја листу бројева које један власник телефона најчешће позива са свог апарата и моћи ће да му помоћу њега укључује жељени телефон. Ако пословни човек мора да напусти своју канцеларију, у којој нико не остаје, он ће, касније, позивајући свој број са другог телефона, бити обавештен о бројевима са којих је био позиван у своме одсуству.

● **Машина за превођење** може да преводи са руског на енглески, и располаже са 100.000 речи. Брзина јој је 2.400 речи у минуту. Енглески превод је груб, нема све облике енглеског књижевног језика, али је потпуно разумљив и не садржи двосмислена значења.

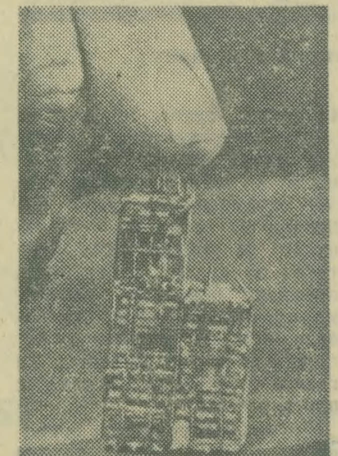
● **Берач парадајза.** Тринаест људи помоћу оваквих берача обаве посао за који је иначе потребно 60 пољопривредника. Као што се често догађа, изум је изазвао једно друго откриће. Наиме, да би машина могла да се користи са што мање растура, пољопривредници су укрштањем добили нову, чврсту врсту парадајза.

● **Лепиње за краве.** Постоји машина која коси, скупља траву и од свеже траве одмах прави лепиње које се дају стоци. Преимућства ове направе су вишеструка. Лепиње се лако преносе са поља до куће, лакше се суше, захтевају мање места за остављање преко зиме и мање ангажују радну снагу.

● **Откривач торпеда** је један од најзначајнијих изума. Право је чудовиште и достојан је само маште Жил Верна и достигнућа модерне технике. Помоћу четири рефлектора и једне телевизијске камере он испитује дно океана. Кад наиђе на неуспело бачени торпедо или ма на који други гвоздени предмет спушта се и хвата га циновским клештама да би га потом извукао на површину.

Уређај за радио-апарат велики као коцка шећера. Овај изум је омогућен проналаском транзистора. Убудуће, моћи ћемо да носимо радио-апарат на кајишу око ручног зглавка, као часовник.

● **Мали мотори-турбине за аутомобиле.** Једна велика творница почела је производњу мотора који су дуги свега 48 а широки 25 сантиметара. Цео мотор је тежак 22,5 кг и има 75 коњских снага. Извршене пробе на колима као џип потпуно су успеле.

● **Апарат за појачавање звука** у облику календара је нов проналазак. Намештен је на писаћем столу и повезан са телефоном, па омогућава да и неко други у соби чује телефонски разговор без слушалице.

● **Електрични клавир** који може да се прикључи за радио и да свира. Јачина његовог звука лако се регулише да не би осталима у соби сметала сувише гласна свирка.

✣

Током 1960. године индустрија је створила толико разних направа за помоћ човеку, да се може претпоставити да ће у току ове године исти број изума бити достигнут, можда, у прва два тромесечја.

НОВО СРЕДСТВО ПРОТИВ РЂЕ

Једно ново средство ће убудуће спречавати да се на металним површинама ствара рђа јер ће се увлачити и у најмање пукотине, а уколико већ постоји хемијски ће је растварати. Ова течност ствара заштитну опну изванредног сјаја. Ако је средство у течности онда се предмет премазује четкицом или ако је у праху мањи предмети могу да се ставе у њега. И на температури преко 200 степени ово средство не губи ни мало од својих својстава.

ЧИСТАЧ ВАЗДУХА

Покретни апарат за пречишћавање ваздуха, направљен у САД, ради чим се укључи у бушон за струју. Ваздух се усисава у апарат, пречишћава се пролазећи кроз активни угаљ и враћа се у просторију ослобођен непријатног мириса, дима и разних честица које изазивају нека алергична обољења, на пример бронхијалну астму.

СТАНОВНИЦИ БОЛИВИЈЕ СУ НАРОД КОЈИ ЖИВИ НА НАЈВЕЋИМ ВИСИНАМА СВЕТА, ПРИРОДНЕ ЛЕПОТЕ МНОГО ПОДСЕЋАЈУ НА ШВАЈЦАРСКУ. НАЈВЕЋА ВИСИНА ДО КОЈЕ СЕ МОЖЕ ДОСПЕТИ ЈЕ 6.500 МЕТАРА

ЖИВОТ НА ВИСИНИ од 4.000 метара

Увек људе занимају далеке земље и народи, а нарочито живот људи у тим крајевима. У овом напису изнећемо неколико занимљивости о Боливији, где огроман део становништва (око 80 одсто) живи на висинама од око 4.000 метара.

Боливија заузима простор од 1,096.000 квадратних километара, али по броју становника (око 3 милиона) спада у најмање државе Јужне Америке. Осећа се велика потреба за људима. Око 52 одсто становништва су Индијанци, а остало су креоли, местици, Европљани и други. Формална престоница земље је Сукре (32.000 становника), а стварна Ла Паз (300.000). Јужно од Ла Паза налази се стари рударски центар сребра Потоси са (40.000 душа). Он лежи на висини од 4.200 метара, и то је највећа висина на свету где се налази један град.

Народ се бави пољопривредом, сточарством и рударством. Због сурове климе на висоравнима се гаји само: оке, киуна, кукуруз и зоб, а у пределима који се наводњавају гаји се винова лоза и разне воћке. Киуна је врста житарица и највише служи за исхрану становништва. Иначе се пољопривредом бави око $^6/_7$ становништва. На великим пространствима земље гаји се кокаин који се убира три пута годишње. Као лек он је спас у рукама лекара, а пропаст у рукама кокаиниста. Пашњаци заузимају велика пространства и на њима се гаје овце у великом броју, а поред њих говеда, свиње и ламе. У Боливији има рудника олова, цинка, антимона, волфрама и других, али највећи део националног дохотка дају рудници калаја. По производњи калаја Боливија је трећа земља на свету.

Живот радника у овој земљи је иначе веома тежак. Пољопривредни радници често морају да раде по неколико дана бесплатно у недељи да би добили парче земље за обраду а наднице рудара су доста ниске. Њихов живот је иначе отежан и тиме што је ваздух разређен на висинама.

Боливија се ослободила од шпанске владавине 2. априла 1825. године. Од свог ослобођења до данас доживела је око 60 „револуција“, променила 70 председника и саставила 16 разних устава. За своје ослобођење Боливија има највише да захвали Симону Боливару, који је најкрупнија личност у њеној историји.

Симон Боливар (1783—1830) пропутовао је многе земље у Европи и Америци а стално се заносио ослобођењем Јужне Америке од шпанског господства, па је коначно у томе успео водећи крваве ратове. За велике заслуге проглашен је ослободиоцем домовине. Био је први председник Колумбије и горњег Перуа, који је по њему добио име Боливија. Био је осумњичен да жели да се прогласи за монарха, па је абдицирао 1830. године. Он је био смео и бунтован дух, даровит и предузимљив војсковођа. Заносио се идејом да све земље Јужне Америке уједини у једну државу, али тај сан није остварен, јер је већ 1831. године Венецуела постала самостална, а ускоро Боливија и Еквадор.

ВАЖНО ЗАНИМАЊЕ СТАНОВНИШТВА ЈЕ ПРИКУПЉАЊЕ ЛЕКОВИТОГ ВИЉА. ТИМ ПОСЛОМ БАВЕ СЕ СВИ ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦЕ ИАКО ЈЕ ЗАРАДА ВЕОМА МАЛА

МОТОРИЗАЦИЈА НИЈЕ ДОНЕЛА НИКАКВО ОЛАКШАЊЕ СТАНОВНИЦИМА БОЛИВИЈЕ. ЈОШ И ДАНАС НАЈВЕЋИ ДЕО ТЕРЕТА ПРЕНОСЕ МАЛИ СТРПЉИВИ МАГАРЦИ КОЈИ ВЕРНО СЛУЖЕ СВОЈЕ ГОСПОДАРЕ

РОБОВИ на ГАЛИЈАМА

СТОЛЕЋИМА СУ РОБОВИ И РОБИЈАШИ НА КРАЉЕВСКИМ ГАЛИЈАМА ТРПЕЛИ ПОНИЖЕЊА И МУЧЕЊА КОЈА ТЕШКО МОЖЕ ЧИЈА МАШТА ДА ЗАМИСЛИ. — ГАЛИЈА ЈЕ БИЛА ТАКОРЕЋИ ЕФИКАСНО СРЕДСТВО ЗА КАЖЊАВАЊЕ ПА ЈЕ И СТОТИНУ ГОДИНА ПОШТО СУ ЈЕДРА ПОТИСЛА ВЕСЛА, СЛУЖИЛА ЗА МУЧЕЊЕ ЈЕРЕТИКА, ПОЛИТИЧКИХ И ДРУГИХ КАЖЊЕНИКА. — СЕЧЕЊЕ УШИЈУ И НОСЕВА И ПРОВАДАЊЕ ЈЕЗИКА НЕДИСЦИПЛИНОВАНИМ РОБИЈАШИМА.

УНУТРАШЊОСТ ЗАТВОРА У 17. ВЕКУ

ГАЛИЈА ИЗ 17. ВЕКА

Веслање на галијама је било тако мукотрпно и напорно да су за тај рад одређивани претежно робови и робијаши. Било је потребно 250 до 275 људи да би се велика дрвена галија довољно брзо кретала по воденој површини. Од њих су само 25 били добровољци, беспризорни, који су се најчешће регрутовали у Италији и били спремни да склопе вишегодишњи уговор за веслање на галијама — за један грош дневно док су у луци, и четири гроша када су на мору. Уговори су садржавали њихов пристанак да буду оковани у ланце, бедно храњени и обучени, а тучени су као сви остали. Били су обријани до главе као и робијаши а једина привилегија им је била — смели су да носе бркове!

Мада су били слободни, ти добровољци су представљали најгори елемент на галији. Половину преосталог људства сачињавали су робови, али сви су били пробрани: здрави, снажни и млади људи, најчешће Турци или Арапи заробљени у борбама које је водио крст против полумесеца. Само због тога што су веровали у Мухамеда они су били доживотно осуђени да веслају на галијама Млетака, папе, Шпаније или Француске. Наравно да су Турци, Мавари и Арапи из средоземних држава користили за исти посао хришћанске заробљенике.

Највећи део галиота чинили су кажњеници. Од краја средњег века па до француске револуције ко год је био изведен пред суд осуђиван је на заточеништво на галијама, јер ту никад није било довољно руку. Зато су се многе убице само захваљујући галијама спасле вешала. Власти су увек тражиле нове галиоте и судови су им излазили у сусрет.

Повољне за једне, овакве казне су биле катастрофалне за друге: ситне крадљивце, кријумчаре, кавгације и разне младе момке који су уместо на мале временске казне осуђивани на тешко робовање на галијама. У Француској је вршен такав притисак на судове да су они, противно основним начелима кривичног права, кажњавали многе несрећнике на неодређено време а власти са галија су их пуштали када се њима прохте.

Други преступници, осуђени на пет или осам година робије, остајали су тамо два пута дуже док би били пуштени. Тако је за неког Ребула почетком 17. века, тражено од министра унутрашњих послова да буде отпуштен са галије после 19 година мада је осуђен свега на 5 година. Неки други несрећник по имену Каро, осуђен 1665. године на две године робовања издржао је на галији 12 година.

Уколико су робијаши имали новца могли су да плате откуп сами или њихови богати пријатељи. За тај новац власти су куповале друге робове. Једино се нису могли откупити верски заточеници, реформисти и хугеноти.

Кажњеници одређени за рад на галијама прикупљани су у апсанама где су чекали да се прибере довољан број, њих 400 до 500, за две галије. За то време које је трајало неколико недеља, они су окивани и повезивани ланцем за врат. Због тога нису могли ни лећи, ни пристојно седети, ни стајати и многи су већ у затвору полудели.

Када се накупи довољан број робијаша, дуга поворка се змијолико кретала према морским пристаништима. Многи су успут падали и посртали од умора. Остали су их вукли раскрвављене по прашини, а надзорници који су пратили поворку на коњима, шибали су несрећнике док се не дигну или не умру.

Када би стигли у Марсеј или коју другу луку, робијашима су скидани ланци али су им зато окиване ноге. Одела су имали као у грчких војника евзона — сукњице, и морала су им трајати две године. Ноге су и зими и лети биле босе.

Док су командни кадар на ратним и другим бродовима тог доба сачињавали плави официри из племићког сталежа и црвени из грађанске класе, команду над робијашким галијама су имали искључиво официри с мачевима који су регрутовани међу племством. Њиховој окрутности и непопустљивости припадала једина власт.

Под командом официра били су чувари који су робијаше и друге веслаче гонили на брже замахе или их кажњавали шибањем говеђом жилом. Да не би међу собом разговарали или јаукали веслачи су испред лица имали велики комад плуте постављен на затегнутом канапу. Ако би чувари чули да неко говори никад их нису опомињали већ би једноставно повукли један крај узице и плута би свим веслачима зачепила уста.

Галије су биле тешки и неспретни бродови који су крстарили поред обала само лети. Зими су робијаши заједно са робовима и добровољцима у затворима обављали разне послове. Весла, дугачка по 13 метара, била су огромне тежине тако да је по пет веслача покретало само једно једино.

За ситне крађе, преступе или дисциплинске грешке дебелом мотком је неки кршни Турчин, роб, пришивао батине. Прекршилац је лежао на стомаку а његови другови су му чврсто држали ноге и руке. Ако Турчин није довољно снажно тукао, чувар који се налазио иза њега нарочитим чворноватим ужетом наносио је веће болове кажњенику. Није био редак случај да веслач под батинама издахне.

За лакше прекршаје се добијало 20 или 30 а за теже 50 до 80 батина. Још суровија казна одређивана је одбеглим и ухваћеним робијашима: њима су сечени нос и уши.

Неки капетани су правили разлику између прекршитеља према њиховом верском припадништву. Хришћанима су секли носеве а мухамеданцима уши. На исту казну осуђивана је и свака девојка која би се шетала или забављала са неким робијашем. За псовање је бушен језик усијаним гвожђем. Онај који би по други пут био ухваћен у бекству осуђиван је да три дана по три сата проведе обешен за руке на врху катарке.

Ако би у току туче робијаш употребио оружје и њиме нанео другоме повреду секли су му уши и нос а ако би проузроковао смрт свог друга вешали су га у пристаништу на очиглед свих грађана.

Пумпа за харинге

Немачки конструктори су израдили брод за лов на харинге помоћу електрода. Кад је машинерија брода ступила у рад, за свега 8 минута „испумпано“ је 12 тона рибе! Неће ли оваква техника опустети слатке и слане воде на Земљи?

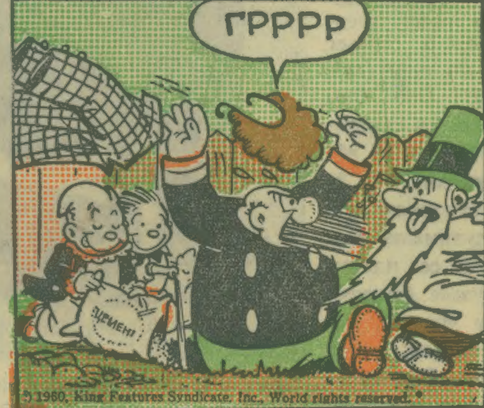

Да ли знате?

»Осмо чудо света«

Осмо чудо света су висоравни Бонтока на Филипинским острвима — кажу историчари-истраживачи. Нигде на свету човекове руке нису дале такав облик једном пределу и нигде примитивни сељаци нису направили тако нешто величанствено као овде: пусте брежуљке су претворили у прекрасне пиринчане терасе које се дижу до 2000 метара надморске висине са постројењима за наводњавање.

Стојећи под овим „степеницама" добија се утисак да су направљене да се њима пењу гиганти. Сматра се да је ова пиринчана поља изградио још пре 1500 до 1800 година примитиван и дивљи народ коме се свакако мора признати генијалност.

Још и данас код већине Филипинаца који живе по градовима постоји страх од ових брда. А то долази од старог предања: да су становници ових крајева ловци на људе. Како је оно постало?

У давна времена житељи ових крајева су приређивали борбене игре међу собом. Према правилима победник је имао права да побеђеном противнику ако је мртав одсече главу и понесе је као трофеј кући. Они који су се одлучивали на овакве игре знали су шта им следује ако изгубе борбу.

Ово је трајало све до прве деценије XX века кад су Филипине, после рата са Шпанијом, освојили Американци који су становнике Бонтока одвикли од тих обичаја.

Данас су људи на Филипинима културнији и гостопримљивији. Пиринчана поља изискују сталан и тежак посао и наводњавање. Велике кише и тајфуни који су на острву Лузону готово стална појава праве и велике штете пиринчаним терасама. Али људи их стално поправљају и дотерују. Површина свих пиринчаних тераса износи 400 квадратних километара а зидови тераса имају дужину од око 20.000 километара.

Читајући оглас

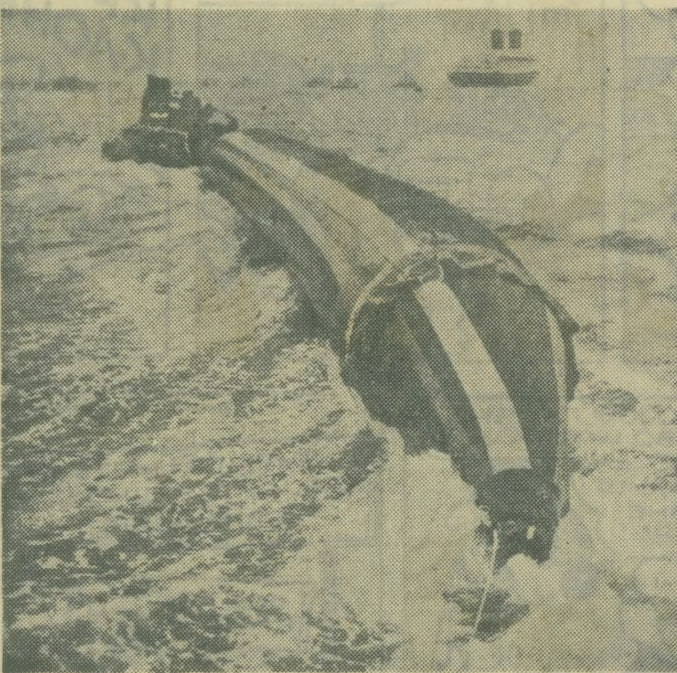
У једном бостонском дневном листу изишао је следећи оглас: „Ожалошћен одласком моје сестре која се удаје, тражим чистокрвног пинча (врста пса) који би је заменио у моме срцу".

Отуђени пилоти млазњака

Примећено је да пилоти млазних авиона на дуге пруге почињу после извесног времена да осећају моралну и професионалну кризу чији је узрок отуђеност и одсутност из земље. Установљено је да човек није у стању да живи 24 сата у млазњаку, из међу два доручка, две климе и два различита рачунања времена, услед земљиног обртања око осовине. Ови авиони лете сувише брзо и сувише далеко да се човеку све замути у глави. За један дан, брзином од 900 км на сат, млазњак прелети 180 упоредника. Ако пође у зору, после доручка, пилот стиже на циљ и при крају свог радног дана, опет у зору, на доручак. Хтео би да спава, али га све позива да остане на ногама. Кад напушта једну земљу зима је, кад стигне на циљ, жарко је лето. Смена дана и ноћи, годишњих доба, топлоте и хладноће, све то на шта су се његов организам и његова свест годинама навикавали, поремећено је у основи. Поремећени су му уз то сан и апетит. Ако дан не смењује ноћ већ дан, ако после пролећа долази зима, човекови живци доживљују слом и његова равнотежа не може да се успостави.

Какве су полседице? Аерофагија, тешке главобоље, смањивање црвених крвних зрнаца, неуровегетативни поремећаји, дармар у сваком погледу. Лекари се с правом питају: да ли ће се човек будућности навићи на такав живот?

ЏИНОВСКИ МЕХ ЗА ВИНО

У луци Саутемптон појавио се недавно џиновски мех од непромочиве најлонске тканине. Дуг је 40 метара и може да прими 120.000 литара течности. Начињен према замисли и по нацрту групе научника из Кембрица, у Енглеској, овај мех треба да послужи лакшем, бржем и јевтинијем транспорту нафте, вина и других врста течности. Досада је успешно искоришћен за снабдевање пијаћом водом неких грчких острва у Јегејском мору.

С ОНЕ СТРАНЕ МЛЕЧНОГ ПУТА

Опсерваторија у Калифорнији до данас је установила 55 извора радиоталаса који из космоса стижу на Земљу. Већина извора налази се изван сазвежђа Млечног пута.

ЗА ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ВОДЕ

Апарат који се састоји од аутоматског уређаја за хлорисање воде и филтера врло брзо пречишћава воду богату гвожђем. Хлоринатор убија бактерије а на филтру се задржавају гвожђе и хлор као и друге нечистоће.

ПРВИ

Универзитет у Мајнцу добиће 1962. године први атомски експериментални реактор типа „Трига". Израдиће га једна америчка компанија а треба да послужи за нуклеарна испитивања.

ТРИ СВОЈСТВА

Ова комбинована пумпа има тројако својство: помоћу ње може у исто време да се надува гумени точак, угаси почетак пожара и осуше влажне свећице у аутомобилу. Она не производи никакав мирис, нешкодљива је а снажно делује.

ИЗЛАЗИ НА ИСТО

Жорж Бизе се срео са једним колегом који је после неколико неуспелих опера напустио компоновање и прихватио место критичара у једном дневном лесту. Врло оштро је ценио извођење опера па није поштедео ни Бизеа. Овом приликом Бизе га поздрави на улици речима:

— Ви сте остали потпуно исти. Пре сте правили рђаве опере а сада правите оперу рђавом.

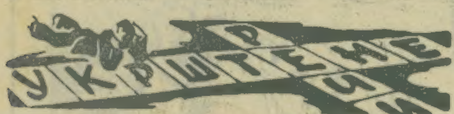
ЧУДО

У друштву код Макса Либермана, немачког сликара, говорило се о чуду.

— Рубенс, људи моји, то је чудо! — рекао је домаћин.

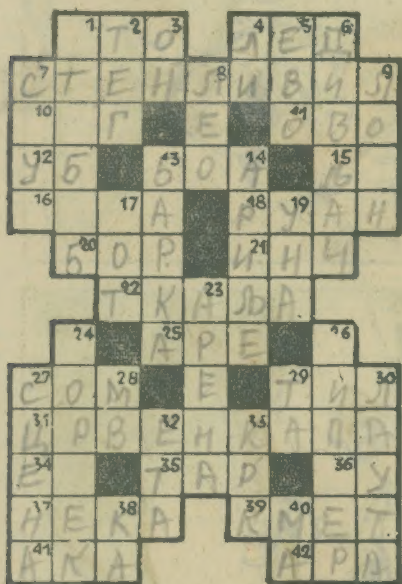
— Како — упитали су га гости као у хору — сматрате ли Рубенсова дела тако великим да су због тога чуда?

— То је тачно — објаснио је Либерман — али на то сада нисам мислио. Чудо је у другом — Рубенс је насликао око 2.000 слика, а до данас их је сачувано 4.000.

Водоравно: 1) упитна заменица; 4) агрегатно стање воде; 7) град у Конгу; 10) јединица за рад у систему мера; 11) показна заменица; 12) место у Србији; 13) врста змије; 15) два слова; 16) град у Тибету; 18) град у Француској; 20) врста дрвета; 21) енглеска мера за дужину; 22) текстилна радница; 25) река у Швајцарској; 27) речна риба; 29) швајцарски легендарни јунак; 31) позната дечја бајка; 34) слово латинице; 35) пустиња у Азији; 36) кинески књижевник („Ковање мача"); 37) неодређена заменица; 39) сељак везан за земљу; 41) света (турц.); 42) папагај.

Усправно: 1) личност из „Јазавца пред судом"; 2) тешкоатлетски реквизит; 3) лична заменица; 4) хемијски знак за литијум; 5) узвик; 6) дивље животиње које се лове; 7) град у Кореји; 8) страно мушко име; 9) град у Француској; 13) чун; 14) место у Србији; 17) тениски термин; 19) наша река; 23) борилиште; 24) француски књижевник (17. в.); 26) немачки астроном (17. в.); 27) позорница; 28) иницијали нашег књижевника („Усамљени јуноша"); 29) показна заменица; 30) музички инструмент; 32) грчко слово; 33) острво на Јадрану; 38) предлог; 40) свеза.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) барка; 6) Баку; 7) са; 8) Мура; 10) сл.; 12) ред; 13) биста; 15) ан; 16) болеро; 17) зоб; 19) Родос; 20) сос: 22) сан; 23) каста; 25) нос; 27) „Винету"; 28) ма; 29) Араго; 30) див; 31) ре; 32) Паја; 33) со; 35) бара; 36) Мирна.

Усправно: 1) бард; 2) Ака; 3) ру; 4) ас; 5) Беунос Аирес; 7) астрономија; 8) мраз; 9 силос; 11) Лаос; 13) Вор; 14) Седан; 18) Восна; 21) стега; 23) квар; 24) ато; 26) Сава; 30) Дара; 32) пан; 34) ом; 35) бр.

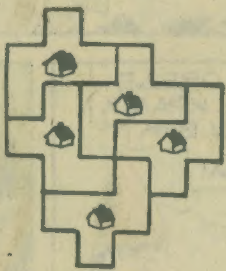
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Поделите земљиште

Сл. 1

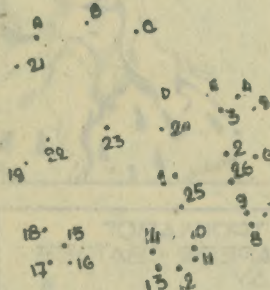
На овом земљишту неправилног облика има пет кућица. Треба га поделити на пет потпуно једнаких делова — да свака кућица има имање истог облика и истих димензија.

Сл. 2

Шиља хоће да се одмара

Шиља се одмара, али се наједном диже и поче да тражи по соби нешто, да се не би расанио жмурећи, на чему би испружио ноге. Пази Шиљо! Спотаћи ћеш се.

Сазнаћете на шта је наишао ако правим линијама спојите све тачке означене бројевима, по реду И такође сва слова редом, а онда још тачку А са тачком 20, Д са 24, Е са 4, 2 са тачком 26.

ОДГОВОРИТЕ КАКО ТРЕБА

Упозоравамо вас да добро пазите како ћете одговорити. Питања гласе: која храна одговара фоки (слика бр. 1);

који пар рогова одговара овом дивном овну, (слика бр. 2);

који кљун одговара овом гордом морском гаврану (слика бр. 3);

који централни мотив одговара застави Бразила (слика бр. 4);

Одговори: риба В; рогови Д; кљун С, мотив В.

... јак је говече с репом коња. Малог је раста и црне боје. Спада у домаће животиње. Живи на Тибету, на висини већој од 2.000 метара. Његова вуна може да се тка и од ње се праве номадски шатори.

... гром најчешће удара у храст, јаблан, врбу, брест, багрем, јасен, крушку, јелу и бор; ређе у јабуку, трешњу, орах, кестен и липу, а још ређе у јову, букву и јавор. Није познат случај да је гром ударио у граб.

... рачуна се да укупна количина соли у Мртвом мору износи око 40 милиона тона.

... први савремени спортски стадион — за 40.000 гледалаца — подигнут је 1856. године поводом обнављања олимпијских игара, у Атини. Овај стадион грађен је по узору на антички атински стадион.

... од наших домаћих животиња највећи број зуба има свиња: 44 зуба.

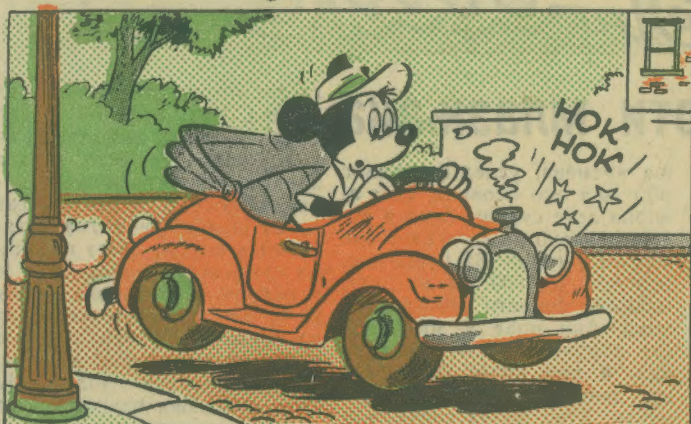
... прва фабрика шећера била је подигнута 1801. године у Шлеској.

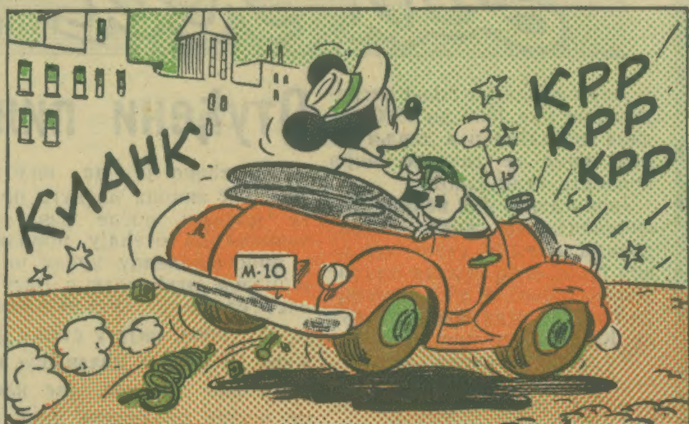
... прва слова старословенске азбуке имају ове називе: аз буки вједи глагољу добро јест живјети земље. То значи: ја слова знајући велим: добро је живети на земљи.

... сунцокрет је пореклом из Америке. У Мексику и Перуу гајен је као културна биљка још пре Колумбовог доласка. У Европу су га пренели Шпанци у 16. веку.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.